

ชบวนการกรรมกรไทย 1 ทศวรรษแห่งความแตกแยก

ประการพรีก ขยพงค์

ในสังคมซึ่งวิถีการผลิตได้ก้าวล่วงพ้นจากสังคมศักดินาไปแล้วนั้น พลังของชนชั้นกรรมกรที่ได้รับการจัดตั้ง และมีการเคลื่อนไหวอย่างเป็นขบวนการ ถือว่าเป็นกลุ่มพลังที่มีศักยภาพสูงสุด การปฏิบัติที่ยึดถือแนวทางของลัทธิมาร์กซ์ ได้ถือว่าชนชั้น กรรมกรมีศักดิ์ประฐานะของการปฏิบัติ และเป็นพลังหลักที่จะผลักดันสังคมทุนนิยมมาที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบสังคมนิยม ส่วนในลัทธิทุนนิยมอุตสาหกรรมนั้น "รัฐ" และผู้ปกป้องระบบทุนนิยมได้พยายามจำกัดการเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกร ให้อยู่ในขอบเขตของการเคลื่อนไหวเรียกร้องผลประโยชน์ ทาง ด้านเศรษฐกิจอันอยู่ในวิสัยที่จะสามารถดำรงรักษาระบบทุนนิยมต่อไปได้ โดยไม่ขยายผลสะท้อนไปสู่การเปลี่ยนแปลง ทางการเมือง

แต่ในสังคมทุนนิยมด้อยพัฒนา ซึ่งระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยไม่เข้มแข็งนั้น "รัฐ" ยังคงถือว่าขบวนการกรรมกรเป็นพลังปีกซ้ายของสังคมที่จะต้องปราบปราม หรือบั่นทอนเพื่อสกัดกั้นการเติบโตอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอำนาจทาง เศรษฐกิจและการเมืองในอนาคต ในกรณีของประเทศไทยซึ่งจัดอยู่ในสังคมประเภทหลังนี้ พัฒนาการ ของขบวนการกรรมกรไทยที่ผ่านมาในอดีตและดำรงอยู่ในยุคปัจจุบัน ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงความจริงในข้อนี้ อย่างเด่นชัด

1. ขบวนการกรรมกรไทย : พัฒนาการของการถูกแทรกแซง

นับตั้งแต่สังคมไทยเปิดประเทศในปี พ.ศ. 2398 ได้เกิดกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ขึ้น ในปี พ.ศ. 2401 มีการเปิดโรงสีข้าวที่ใช้เครื่องจักร ซึ่งเรียกว่า โรงสีไฟ ของ บริษัท American Steam Rice Mill ของนายทุนชาวอเมริกันขึ้น หลังจากนั้นได้มีกรรมกรอุตสาหกรรมในกิจการผลิตแบบสมัยใหม่ เกิดขึ้นตามมา เป็นลำดับ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2440 ได้มีการจัดตั้งสมาคมกรรมกร กลุ่มแรกขึ้น ซึ่งได้รับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมาย คือ "สมาคมคนงานรถราง" มีสมาชิกประมาณ 300 คน มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การช่วยเหลือซึ่ง กันและกันในด้านสวัสดิการต่าง ๆ

สมาคมกรรมกรได้เกิดขึ้นอีกหลายแห่งในเวลาต่อมา ในปี พ.ศ. 2489 ซึ่งเป็นช่วงหลังสงคราม โลกครั้งที่ 2 มีสมาคมคนขับสามล้อ สมาคมลูกจ้างในกิจการขนส่ง และสมาคมลูกจ้างการพิมพ์ ซึ่งมีสมาชิกประมาณ 2,000 คน และในปีต่อมาได้เกิดสมาคมลูกจ้างระดับชาติ ซึ่งมีลักษณะเป็นสหพันธ์กรรมกรแห่งแรกในประเทศไทยเกิดขึ้น คือ สมาคมคนงานกรุงเทพ รวมคนงานในอาชีพและอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ มากกว่า 50 ประเภท 1

สมาคมคนงานกรุงเทพ มีชื่อเต็มว่า "สมาคมสหอาชีพกรรมกรนครกรุงเทพ" เป็นองค์กรรวมของ สมาคมกรรมกรกลุ่มต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์หลักในการดำเนินการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงค่าจ้างและสวัสดิการของกรรมกร การก่อตัวของ องค์กรจัดตั้งระดับชาติของกรรมกรไทยในยุคแรกนี้ หากพิจารณาจากชื่อของคณะกรรมการแล้วจะพบว่า เป็นองค์กรจัดตั้งที่ได้รับอิทธิพลจากการเคลื่อนไหวของขบวนการฝ่ายซ้ายในสังคมไทยยุคนั้น (พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) นั่นเอง

ในเดือนเมษายน 2490 ผู้แทนสมาคมนักกรรมกรทั้งในกรุงเทพฯ และ ต่างจังหวัด รวม 64 แห่ง ได้เปิดประชุม ณ ที่ทำการของ "สมาคมนสหอาชีพนคร กรุงเทพฯ" และมีมติให้จัดตั้ง "องค์การสหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย" หรือที่รู้จักกันในนามของ "สมาคมนสหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย" ขึ้น โดยมี นายเชียวโรท อภิชาติบุตร เลขาธิการพรรคสหชีพ เป็นประธาน และ นายคำรณ เรื่องสุธรรม เป็นเลขาธิการ 2 การจัดงานฉลองวันเมย์เดย์ในปีนั้น จึงเกิดขึ้นภายใต้ร่มธงขององค์การสหอาชีพ โดยมีกรรมกรเข้าร่วมกว่าหนึ่งแสนคน

ขบวนการกรรมกรไทยภายใต้การนำขององค์การสหอาชีพ ซึ่งทำท่าว่าจะเติบโตขยายใหญ่ขึ้นอย่างเป็นเอกภาพ ต้องหยุดชะงักลงในเวลาอีก 2 ปีต่อมา ในขณะที่ เป็นเวลาเดียวกับที่ได้เกิดความขัดแย้งขั้นแตกหักในขบวนการกรรมกรสากล โดยในปี พ.ศ.2492 ประเทศฝ่ายทุนนิยมที่เป็นสมาชิกของสหพันธ์แรงงานแห่งโลก (The World Federation of Trade Unions, WFTU) ได้แยกตัว ออกมาตั้ง สหพันธ์สหภาพแรงงานเสรีระหว่างประเทศ (International Confederation of Free Trade Unions, ICFTU) ทำให้ WFTU กลายเป็น องค์การกรรมกรของประเทศในค่ายสังคมนิยมเท่านั้น โดยที่ในปีนั้นสหอาชีพกรรมกร แห่งประเทศไทย ได้ประกาศตัวเข้าร่วมกับ WFTU อย่างเปิดเผยแล้ว

การบั่นทอนความเข้มแข็ง และสกัดกั้นการเติบโตของขบวนการ กรรมกรไทย โดยการแทรกแซงของอำนาจรัฐ ได้เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ.2492 กรรมกรกลุ่มหนึ่งที่ประกาศตัวเองว่าเป็นฝ่ายเสรีประชาธิปไตย ได้ร่วมกันจัดตั้ง "สมาคมนกรรมกรแห่งประเทศไทย" ขึ้น ผู้นำในการจัดตั้ง คือ นายสังข์ พัธโนทัย นักต่อต้านคอมมิวนิสต์ และในปีเดียวกันนี้เอง สหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทยได้ถูกยุบเลิก โดยรัฐบาลเผด็จการของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ไม่ยอมต่อทะเบียนให้ โดยมีสมาคมนกรรมกรแห่งประเทศไทย ภายใต้การให้ความร่วมมือของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ ICFTU ให้การสนับสนุนขึ้นมาแทนที่

สมาคมนกรรมกรไทยไม่เก็บเงินค่าบำรุงสมาคมนจากสมาชิก เนื่องจากรัฐบาลขณะนั้น ให้ความช่วยเหลือด้วยการจัดงบประมาณอุดหนุนผ่านทางกรมประชาสงเคราะห์ปีละหลายแสนบาท การเคลื่อนไหวของสมาคมนกรรมกรไทยไม่ว่าจะเป็นการนัดหยุดงาน หรือการคัดกรองผลประโยชน์ของกรรมกรตกอยู่ภายใต้การชี้แนะของนักการเมือง³

ทางด้านกรปราบปราม องค์การสหอาชีพกรรมกรแห่งประเทศไทย นั้น ในเวลาต่อมารัฐบาลได้จับกุมผู้นำของสหอาชีพกรรมกรเป็นจำนวนมาก ในกรณี "กบฏสันติภาพ" เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2495 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสหอาชีพ กรรมกร จะถูกถอนทะเบียนไปแล้ว แต่สมาคมนกรรมกรที่สังกัดอยู่ยังคงสามารถดำเนินงานต่อไปได้ และ สมาคมนกรรมกรไทย ของ นายสังข์ พัธโนทัย ก็ไม่อาจดึงกรรมกรส่วนนี้มาเข้าร่วมได้ ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2497 รัฐบาลจึงหันหลังพ้อคำวิญญูชาวจีนผู้หนึ่งให้จัดตั้ง "สมาคมนเสรีแรงงานแห่งประเทศไทย" ขึ้นอีกแห่งหนึ่ง โดยความร่วมมือของอธิบดีกรมตำรวจในสมัยนั้น ทั้งนี้ โดยหวังที่จะดึง เอากรรมกรชาวจีนจำนวนมากที่เคยสังกัดอยู่ภายใต้การชี้แนะของสหอาชีพกรรมกรมาร่วมด้วย⁴

การช่วงชิงการนำในหมู่กรรมกร ระหว่างกรรมกรฝ่ายก้าวหน้าและกรรมกรฝ่ายที่ได้รับการหนุนหลัง

จากรัฐบาลยังคงดำเนินต่อไป จนถึงปี 2500 บรรยากาศทางการเมืองเปิดกว้างต่อการเคลื่อนไหวมากขึ้น กรรมการส่วนหนึ่งได้ก่อตั้งพรรคการเมือง ชื่อ พรรคกรรมกร โดยผู้เป็นหัวหน้าพรรค คือ นายประเทือง โคติกษ์แล้ว อดีตผู้นำกรรมกรมักกะสัน ได้นำกรรมกรฝ่ายก้าวหน้าเข้าช่วงชิงการนำในสมาคมกรรมกรแห่งประเทศไทยได้สำเร็จ รัฐบาลจึงต้องตั้งองค์การใหม่ขึ้นมาแทนที่ คือ "สหพันธ์กรรมกรแห่งประเทศไทย" 5

การแทรกแซงการนำของขบวนการกรรมกรจากฝ่ายรัฐ ด้วยรูปแบบ ของการจัดตั้งองค์กรนำขึ้นมา คำนวณอำนาจกับกรรมกรฝ่ายก้าวหน้าหมดความจำเป็นลง เมื่อ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารครั้งที่ 2 ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 และขึ้นปกครองประเทศไทยด้วยระบบเผด็จการทหารอย่างเต็มรูปแบบ ขบวนการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในสังคมไทยถูกกวาดล้างและต้องยุติการต่อสู้อย่างเปิดเผยในทุกรูปแบบ

ยุคใหม่ของประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกรไทย เริ่มต้นอีกครั้งก่อนหน้าเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เล็กน้อย ด้วยจำนวนครั้งของการนัดหยุดงานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องติดต่อกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 อันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ของระบบเศรษฐกิจและการครองชีพ รวมทั้งแรงบีบบังคับจากการโจมตีขององค์การแรงงานสากลในค่ายทุนนิยม เช่น ICFTU และ ILO 6 ทำให้รัฐบาลเผด็จการชุดถนอม-ประภาส ต้องออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 เรื่องการคุ้มครองแรงงาน ลงวันที่ 16 มีนาคม 2515 เพื่อน่อนคลายความกดดันที่กรรมกรได้รับอยู่ โดยอนุญาตให้คนงานรวมตัวกันในรูปของสมาคมลูกจ้าง เพื่อเจรจาต่อรองปรับปรุงสภาพการจ้างได้

ในช่วงนี้ได้เกิดการรวมกลุ่มของกรรมกรขึ้น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ "ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ" ซึ่งเกิดจากการผลักดันของนักศึกษาปัญญาชนที่ลงไปจัดตั้งกรรมกรในเขตต่าง ๆ นำโดย นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล ร่วมกับ นายเทิดภูมิ ใจดี จากสมาคมลูกจ้างโรงแรมและพ่อกักกับ นายประสิทธิ์ ไชโย จากสมาคมลูกจ้างอุตสาหกรรมทอผ้าสมุทรสาคร

กรรมกรอีกกลุ่มหนึ่ง คือ "ศูนย์กรรมกรแห่งประเทศไทย" เป็นกลุ่มกรรมกรรถไฟในยุค 2500 ภายใต้การนำของ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และ นายวีระ ถนอมเลี้ยง อดีตผู้นำในสมาคมกรรมกรแห่งประเทศไทยกลุ่มนี้คือ ผู้บุกเบิกของกลุ่มกรรมกร 66/23

อย่างไรก็ตาม กรรมกรทั้ง 2 กลุ่มนี้ ยังมีได้มีบทบาทการนำที่เด่นชัด เนื่องจากกระแสการเคลื่อนไหวของกรรมกรไทยในลักษณะที่เป็น "ขบวนการ" จะมาเริ่มขึ้นอย่างจริงจังหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งได้เกิดองค์การนำในระดับชาติของขบวนการกรรมกรที่มีบทบาทสำคัญขึ้น 2 องค์กร คือ "ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ" และ "กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย" โดยที่ ศูนย์กรรมกรแห่งประเทศไทยของ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ได้เข้าร่วมอยู่ในกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย

การที่ขบวนการกรรมกรไทยในยุคหลัง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 อยู่ภายใต้การนำขององค์กรระดับชาติ 2 องค์กร คือ ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ และกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยนั้น ไม่ได้เป็นผลมาจากการแทรกแซงของฝ่ายรัฐบาล หรือการช่วงชิงอำนาจการนำในหมู่ผู้นำกรรมกร แต่เกิดจากความแตกต่างในเรื่องของแนวคิดและวิธีการเคลื่อนไหวขององค์กรนำทั้ง 2 แห่ง

ศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาติ เป็นองค์กรที่ประสานกันระหว่างขบวนการนักศึกษาที่มี เสกสรรค์ ประเสริฐกุล เป็นตัวเชื่อมกับคนงานในภาคเอกชน ซึ่งมีฐานกำลังหลักอยู่ที่กรรมกรทอผ้าย่านอ้อมน้อย ภายใต้การนำของ นายประสิทธิ์ ไซโซ และลูกจ้างโรงแรมภายใต้การนำของ นายเทิดภูมิ ใจดี ด้วยเหตุนี้ ศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาติ จึงมีระดับความคิดที่เอนเอียงไปทางด้านสังคมนิยมสูงกว่ากลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งมีลักษณะ เป็นองค์กรนำของมวลชนที่ประกอบด้วยผู้นำกรรมกรทั้งหมด การเคลื่อนไหวของกรรมกรที่นำโดยศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาติ จึงยึดหลักการยืนหยัดมากกว่าประนีประนอม และมีเนื้อหาที่สูงและ "ซ้าย" มากกว่ากลุ่มสหภาพแรงงาน

กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยนั้น เป็นที่รวมของกรรมกรกลุ่มต่าง ๆ ทั้งฝ่ายก้าวหน้าและฝ่ายที่แฝงตัวเข้ามาเพื่อบ่อนทำลายขบวนการกรรมกร โดยในระยะแรกหลัง 14 ตุลาคม 2516 สมาคมลูกจ้างซึ่งจัดตั้งขึ้นได้ประชุมตกลง ร่วมกันเลือกประธานของกลุ่ม "สมาคมลูกจ้างแห่งประเทศไทย" ต่อมาในปลายปี พ.ศ. 2517 กลุ่มสมาคมลูกจ้างฯ ได้จัดรูปแบบ "การบริหารงานให้เป็นระบบมากขึ้น และเลือก นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ จากสมาคมลูกจ้าง การไฟฟ้านครหลวง เป็นประธานที่ถาวรเป็นคนแรก มี นายวิเชียร ศรีวิเชียร จากสมาคมลูกจ้างคนงานขนส่งสินค้าทางเรือ เป็นรองประธาน

ในกลุ่มสมาคมลูกจ้างแห่งประเทศไทยนี้ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่สองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มสมาคมลูกจ้างรัฐวิสาหกิจและกลุ่มสมาคมลูกจ้างอุตสาหกรรมภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาติ และอาศัยพลังจากศูนย์กลางนี้ลิดนักรศึกษาแห่งประเทศไทย เป็นพลังสำรองร่วมกับพลังของคนงาน กลุ่มสมาคมลูกจ้างรัฐวิสาหกิจนั้น มีแนวทางที่จะประนีประนอมผลประโยชน์กับฝ่ายนายจ้างและรัฐบาลมากกว่ากลุ่มของศูนย์ประสานงานกรรมกรฯ ซึ่งการเคลื่อนไหวมีเป้าหมายทางการเมืองที่ชัดเจนกว่า และถูกมองว่าได้รับอิทธิพลจากฝ่ายคอมมิวนิสต์

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มสมาคมลูกจ้างในรัฐวิสาหกิจ จึงได้รับการหนุนช่วยบ้างสิ่งบางอย่างจากรัฐบาลและนายจ้างอยู่เสมอมา เพื่อสร้างให้กลุ่มนี้สามารถกุมการนำทั้งหมดภายในขบวนการกรรมกรไทยเอาไว้ได้ เพื่อเป็นการถ่วงดุลการนำของกลุ่มหลังไปด้วยในตัว 7 ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายแรงงานในปี พ.ศ. 2518 อนาคตให้คนงานจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ สมาคมลูกจ้างต่าง ๆ ได้จดทะเบียนเป็นสหภาพแรงงาน และกลุ่มสมาคมลูกจ้างแห่งประเทศไทยก็ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย โดยที่ยังทำการเคลื่อนไหวปัญหาต่าง ๆ ร่วมกับศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาติ

การเคลื่อนไหวที่แหลมคมของขบวนการกรรมกรในช่วง 3 ปี หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้ช่วยให้ขบวนการกรรมกรไทยเติบโตขึ้นอย่างมาก ทั้งในทางคุณภาพและปริมาณ โดยที่ขณะเดียวกัน "กลุ่มฝ่ายขวา" ก็ได้พยายามแทรกแซงองค์กรนำของกรรมกรอย่างหนัก เพื่อช่วงชิงการนำ ในส่วนของศูนย์ประสานงานกรรมการแห่งชาตินั้น เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีระบบความคิดทางการเมืองชัดเจน และถูกยึดกุมอยู่ด้วย ผู้นำ นักศึกษา และกรรมกรฝ่ายก้าวหน้า จึงเป็นการยากที่จะมีการแฝงตัวเข้าไปช่วงชิงการนำจากฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรมวลชน ซึ่งประกอบด้วยผู้นำกรรมกรที่มีลักษณะหลากหลายทางความคิดมากกว่าเป็นการง่ายที่จะถูกแทรกแซงและสร้างความแตกแยกให้เกิดขึ้น การเคลื่อนไหวกับกลุ่มหลังอื่น ๆ ในเวลานั้นมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ

กับขบวนการนักศึกษา สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย และพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

จากการที่ศูนย์ประสานกรรมกรแห่งชาติ มีความสัมพันธ์แนบแน่นกับกลุ่มพลังปีกซ้ายในสังคมไทยยุคนั้น ซึ่งมีจุดยืนทางการเมืองเอนเอียงไปทางด้านสังคมนิยมอย่างเด่นชัด ทำให้กลุ่มนี้ตกเป็นเป้าโจมตีจากฝ่ายนายทุนและรัฐบาลว่าเป็นกรรมกรฝ่ายซ้ายหัวรุนแรง ขณะเดียวกันก็ทำให้สูญเสียการยอมรับจากกรรมกรอีกกลุ่มหนึ่ง ไป เนื่องมาจากในบางครั้งเนื้อหาของการเคลื่อนไหว มีลักษณะที่ล้าหน้า ความคิดและจิตสำนึกของขบวนการกรรมกรในยุคนั้น การจัดงานวันกรรมกรในวันที่ 1 พฤษภาคม 2518 จึงมีการแยกจัดงาน 2 แห่ง คือ แห่งแรกจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยกลุ่มนักศึกษาและศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ กรรมกรที่เข้าร่วมส่วนใหญ่นั้นเป็นกรรมกรทอผ้าจากอ้อมน้อย เนื้อหาของงานเน้นการยกระดับความคิดทางการเมืองเป็นหลัก ส่วนอีกแห่งหนึ่งจัดโดยกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ที่สวนลุมพินี

การเคลื่อนไหวของกรรมกรในปี พ.ศ. 2518 เริ่มเผชิญหน้ากับการใช้ความรุนแรง ทั้งจากการปราบปรามด้วยการใช้กำลังจากตำรวจและการข่มขู่คุกคามของกลุ่มก่อความไม่สงบทางการเมืองฝ่ายขวา เช่น กลุ่มกระทิงแดง ผู้นำของ ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ เช่น นายเทิดภูมิ ใจดี และ นายประสิทธิ์ ไชโย เริ่มถูกคุกคามจากอำนาจมืดอย่างหนัก จนต้องหลบหนีสืบทางการเมืองลง พร้อมกับבודัดผู้นำนักศึกษา นายเสกสรรค์ ประเสริฐกุล นายเวียง โศจิราการ และคนอื่น ๆ ที่มีบทบาทอยู่ในศูนย์ประสานงานฯ จนกระทั่งในวันที่ 30 มีนาคม 2519 ได้เริ่มมีการใช้นโยบายจัดการอย่างเด็ดขาดตามกฎหมายของรัฐบาล ด้วยการจับกุมกรรมกร และนักศึกษา 9 คน ที่อ้อมน้อย สมุทรสาคร เขตอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นฐานกำลังที่สำคัญของศูนย์ประสานงานฯ

หลังการจับกุมครั้งนี้ ทำให้ผู้นำกรรมกรในกลุ่มศูนย์ประสานงานฯ และ สหภาพแรงงานทอผ้าสมุทรสาครบางคน ต้องหลบซ่อนจากการข่มขู่คุกคาม ทั้งที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย นับเป็นการปิดบทบาทของศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติลงก่อนหน้าที่จะเกิดรัฐประหาร เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เล็กน้อย ในช่วงที่ ศูนย์ประสานงานฯ เริ่มมีบทบาทน้อยลง ตั้งแต่กลางปี 2518 เป็นต้นมา องค์กรที่ก้าวขึ้นมามีบทบาทนำในขบวนการกรรมกรยุคนี้อย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย

กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยพัฒนาขึ้นมาจาก "กลุ่มสมาคม ลูกจ้างแห่งประเทศไทย" ภายหลังจากที่มีการออกกฎหมายให้คนงานจัดตั้งสหภาพแรงงานได้ในต้นปี 2518 มี นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เป็นประธาน และ นาย อารมย์ พงศ์พจน์ เป็นรองประธาน จากการที่เป็นองค์กรนำของมวลชนที่มีฐานกำลังหลักอยู่ที่สหภาพแรงงานต่าง ๆ และแนวทางการเคลื่อนไหวที่เน้นผลประโยชน์ของ กรรมกร ทำให้กลุ่มนี้สามารถมีบทบาทเป็นองค์กรนำที่ได้รับการยอมรับจากคนงานใน เวลารวดเร็ว แต่ขณะเดียวกันกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ก็ตกเป็นเป้าที่สำคัญที่ถูกแทรกแซงจากกลุ่มที่ใกล้ชิดอำนาจรัฐ เพื่อเข้าช่วงชิงการนำและบ่อนทำลายความเข้มแข็งของขบวนการกรรมกรในยุคนั้น

การเคลื่อนไหวที่แหลมคมในปี 2518 ได้ช่วยทำให้เกิดการแยกแยะผู้นำกรรมกรฝ่ายต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ได้ชัดเจนขึ้น ในเดือนมิถุนายน 2518 ขณะที่กลุ่มสหภาพแรงงานฯ และศูนย์ประสานงานกรรมกรฯ ได้ร่วมกันเคลื่อนไหวการประท้วงนัดหยุดงานของคนงานหญิงโรงงานสแตนคาร์ตการ์เมนท์ นายสนั่น

วงศ์สุธีร์ ได้เริ่มแยกตัวออกไปจากการนำของกลุ่มสหภาพแรงงานฯ โดยเป็นผู้นำคนงานส่วนน้อยที่มีความประสงค์จะกลับเข้าทำงานไปขอความคุ้มครองจากนายกรัฐมนตรีนคร และรัฐบาลได้ออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ความคุ้มครองคนงานส่วนนี้ จนกระทั่งเกิดเหตุปะทะกับคนงานส่วนใหญ่ กลายเป็นประเด็นที่กลุ่มลัทธิผู้จัดขึ้นในภายหลัง

ในอดีต นายสนั่น วงศ์สุธีร์ เคยร่วมงานกับ นายเทิดภูมิ ใจดี ในสหภาพแรงงานพนักงานโรงแรมและหอพักมาก่อน แต่ต่อมาถูกทางสหภาพฯ ขับไล่ออกจากการเป็นสมาชิกภายหลังการนัดหยุดงานของพนักงานโรงแรมสยาม เมื่อแยกตัวจากกลุ่มสหภาพแรงงานฯ แล้ว นายสนั่น วงศ์สุธีร์ ได้ก่อตั้งสภาองค์กรลูกจ้างแห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีกลุ่มสหภาพแรงงานจำนวนหนึ่งในเขตจังหวัดสมุทรปราการเข้าร่วม ได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรแรงงานระหว่างประเทศชื่อ BATU

ภายในกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ขณะนั้นมีสหภาพแรงงานที่อยู่ภายใต้การนำของกลุ่มที่ใกล้ชิดกับอำนาจรัฐ และกลุ่มฝ่ายขวาอีกหลายกลุ่มด้วยกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 สาย ที่สำคัญคือ สาย นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และสายของ นายสะอาด จันดี สหภาพแรงงานที่อยู่ในสังกัดของกลุ่มเหล่านี้ ได้แก่ สหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย นำโดย นายอาหมัด ชามโศกทอง สหภาพแรงงานบุตรรอด บริวารเวอรี่ นำโดย นายทอง เหล่าวานิช สหภาพแรงงานขนส่งสินค้าทางเรือ สหภาพแรงงานผลิตสังกะสี สหภาพแรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทย สหภาพแรงงานรฟท. ฯลฯ ๘

สายของ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร เป็นสายที่ทำงานใกล้ชิดกับ กอ.รมน. ส่วน นายสะอาด จันดี เป็นประธานสหภาพแรงงานผู้ผลิตและค่าน้ำมันภาคใต้ ทำงานในกำกับขบวนการปฏิรูปแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรของกลุ่มฝ่ายขวาที่ตั้งขึ้นเพื่อต่อต้านการเคลื่อนไหวของหลังฝ่ายก้าวหน้าในยุคนั้น 14 ตุลาคม 2516 จากการพิจารณาสายสัมพันธ์ของกลุ่มดังกล่าว คงจะช่วยให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้นว่า การแทรกแซงขบวนการกรรมกรในยุคนั้น โดยแท้จริงแล้วคือการแทรกแซงของฝ่ายใด ?

อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวครั้งสำคัญ ๆ ของกรรมกรภายใต้การนำของกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ในยุคนั้น ยังคงรักษาความเป็นเอกภาพไว้ได้ และอยู่ในแนวทางที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคนงานส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะอำนาจการนำส่วนใหญ่ของกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ยังคงอยู่ในมือของผู้นำกรรมกรฝ่ายก้าวหน้าและเป็นกลาง คือ นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานกลุ่มสหภาพฯ นายอารมย์ พงศ์พจน์และนายอารีย์ ทวีโภค รองประธานกลุ่มสหภาพฯ ร่วมกับสหภาพแรงงานอื่น ๆ

บทบาทของกลุ่มสหภาพแรงงานฯ สูงเด่นขึ้น เมื่อสามารถนำกรรมกรทั่วประเทศ เข้าร่วมเคลื่อนไหวคัดค้านการขึ้นราคาข้าวสารของรัฐบาลในช่วงต้น เดือนมกราคม 2519 ได้เป็นผลสำเร็จ แม้ว่าในระหว่างการเคลื่อนไหวครั้งนี้ กรรมกรบางคนได้นำความลับของกลุ่มไปเปิดเผยให้แก่พนักงานเมือง กล่าวคือ ในวันที่ 26 ธันวาคม 2518 คณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย 22 คน ได้จัดให้มีการประชุมลับกันที่สหภาพแรงงานสังกะสี เพื่อพิจารณามาตรการในการดำเนินการประท้วงรัฐบาล บปรากฏว่าในวันเดียวกันนี้ นายสมัครสุนทรเวช ได้ออกทีวีและนำเอารายละเอียดการประชุมคณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานฯ มาออกอากาศด้วย

เหตุการณ์ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ในจำนวนคณะมนตรี 22 คนนั้น มีผู้ขายตัวให้แก่พนักงานเมือง ซึ่ง

ทางกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ในขณะนั้นเองก็รู้ว่าผู้ที่ เป็นตัวการในเรื่องนี้คือ นายชนันต์ ศรีเกษม ประธานสหภาพแรงงานสิ่งทอ เจ้าของสถานที่ประชุม และ นายทอง เหล่าวานิช แต่ก็มีได้ดำเนินการใด ๆ กับบุคคลทั้งสอง เนื่องจากผู้นำในกลุ่มสหภาพแรงงานฯ ขณะนั้นยังไม่ประสงค์ที่จะเป็นศัตรูกับฝ่ายขวา ⁹

หลังจากการนัดหยุดงานคัดค้านการขึ้นราคาข้าวสารประสบความสำเร็จ กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากกรรมกรเพิ่มขึ้นมาก ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 งานฉลองวันกรรมกรสากลจัดขึ้นเพียงแห่งเดียวที่สวนลุมพินี โดยกลุ่มสหภาพแรงงานฯ และในวันนี้อีก นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้ประกาศเปลี่ยนชื่อกลุ่มสหภาพแรงงานฯ เป็นสภาแรงงานแห่งประเทศไทย

การเคลื่อนไหวของกรรมกรในปี 2519 ไม่คึกคักเท่าปี 2518 เนื่องจากองค์กรนำอีกแห่งหนึ่ง คือ ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติถูกข่มขู่และปราบปรามจนต้องจำกัดบทบาทของตัวเอง คงเหลือเพียงการนำของฝ่ายกลุ่มสหภาพแรงงานฯ เพียงฝ่ายเดียว อย่างไรก็ตามหลังจากที่กลุ่มนี้ประกาศก่อตั้งสภาแรงงานแห่งประเทศไทยได้ไม่นาน ก็เกิดรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่ากลุ่มฯ ในขบวนการกรรมกรเป็นฝ่ายที่เคลื่อนไหวเพื่อผลประโยชน์ของคนงานอย่างแท้จริง และฝ่ายใดที่เป็นเครื่องมือของฝ่ายรัฐที่เข้ามาแทรกแซงเพื่อบั่นทอนขบวนการกรรมกร

เช้าวันที่ 5 ตุลาคม 2519 นายทอง เหล่าวานิช หนึ่งในคณะมนตรีบริหารกลุ่มสหภาพแรงงานและผู้นำกรรมกรบางคน ได้เดินทางไปร่วมชุมนุมกับลูกเสือชาวบ้านและนาพลที่หน้าทำเนียบรัฐบาล และในวันเดียวกันนั้นผู้นำกรรมกรกลุ่มนี้ได้ไปออกอากาศที่สถานีวิทยุยานเกราะ เรียกร้องให้รัฐบาลจับกุมผู้นำกรรมกรบางคน ภายหลังรัฐประหารในวันที่ 6 ตุลาคม แล้ว นายทอง เหล่าวานิช ได้เป็นตัวแทนของฝ่ายกรรมกรที่รัฐบาลปฏิรูปของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร แต่งตั้งให้เดินทางไปประชุมกับองค์กรแรงงานระหว่างประเทศ แต่ถูกประหารจนไม่กล้าเข้าร่วมการประชุม

นายพัน วงษ์ดี อดีตประธานสหภาพแรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทย ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ให้เป็นสมาชิกสภาปฏิรูป ในฐานะตัวแทนจากผู้ใช้แรงงาน

ในทางตรงกันข้าม นายอารมย์ พงศ์พจน์ รองประธานสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ถูกจับกุมหลังวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ในข้อหาคอมมิวนิสต์ ร่วมกับผู้นำนักศึกษาอื่น ๆ อีกร่วม 18 คน ส่วนผู้นำกรรมกรในศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ เช่น นายเทิดภูมิ ใจดี นายประสิทธิ์ ไซโย และนายบัณฑิต จันทร์งาม ได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อดำเนินการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธในเขต ชนบท

2. ทศวรรษของความแตกแยก 2520-2530

ความแตกแยกในขบวนการกรรมกรไทย หลัง 6 ตุลาคม 2519 โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นการลี้ภัยหลบหนีสู่ต่างประเทศของขบวนการแยกสลายหลังกรรมกรในยุคก่อนหน้า ความเคลื่อนไหวของผู้นำกรรมกรในยุคหลังรัฐบาลเผด็จการ ธานินทร์ กรัยวิเชียร มาจากกรรมกรในกลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งพัฒนามาเป็นกลุ่มสภาแรงงาน

แห่งประเทศไทยก่อนเกิดรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 เล็กน้อย โดยกลุ่มแรกคือ กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งนำโดย นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เป็นหัวหน้าของขบวนการกรรมกรในช่วงนี้ อีกกลุ่มหนึ่งนำโดย นายทอง เหล่าวานิช จากสหภาพแรงงานบุตรอดบริวารเวรี นอกจากนี้ก็มีกลุ่มของ นายสนั่น วงศ์สุธีร์ ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นกลุ่มกรรมกรที่เคยมีบทบาทในยุคก่อน 6 ตุลาคม 2519 ทั้งสิ้น

นายทอง เหล่าวานิช นั้น หลังจากที่ไปเข้าร่วมกับกลุ่มนาพลและลูกเรือชาวบ้าน โจมตีผู้นำกรรมกรในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 แล้ว ก็ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร คัดเลือกให้ไปร่วมประชุมกับ องค์การแรงงานระหว่างประเทศที่ เจนีวา โดย นายสุวิทย์ ยี่วรพันธ์ อธิบดีกรมแรงงานในสมัยนั้น ได้ชี้แจงว่า สาเหตุที่ส่ง นายทอง ไป เพราะ "ได้เคยทำความดีให้กับสหภาพมาหลายครั้ง และเห็นว่า เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนกรรมกรได้" 10

หลังจากที่ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ทำการปฏิวัติล้มรัฐบาลธานินทร์ กรัยวิเชียร ลงแล้ว ปรากฏว่านโยบายของนายกรัฐมนตรีท่านนี้มีต่อผู้ใช้แรงงาน แสดงออกอย่างแตกต่างจากรัฐบาลชุดอื่น ๆ ที่ผ่านมา โดย พลเอกเกรียงศักดิ์ ได้แสดงท่าทีอ่อนช้อนงานในฐานะแนวร่วมอย่างชัดเจน มีการเสนอให้คนงานทุกคนต้องเข้าเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน และนายกรัฐมนตรีได้จัดตั้ง "มูลนิธิ กรรมกรไทย" ขึ้น เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2520 โดยหวังที่จะรวมศูนย์พลังกรรมกรมาไว้ที่ตัวเอง โดยที่ พลเอกเกรียงศักดิ์ ได้เข้าไปดำรงตำแหน่งประธานมูลนิธิเอง นอกจากนี้ยังแต่งตั้ง นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติของคณะปฏิวัติด้วย

ปี 2521 เป็นปีที่ขบวนการกรรมกรไทยเริ่มฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่ง ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ได้หันกลับมารวมตัวกันตามสายสัมพันธ์ที่เคยมีอยู่แต่เดิม กลุ่มแรก คือ สภาองค์กรลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุด มีสหภาพแรงงานต่าง ๆ สนับสนุน กว่า 100 แห่ง นำโดย นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ (ในระหว่างนี้ นายอารมย์ พิศพงษ์ ยังคงถูกคุมขังร่วมกับจำเลยคดี 6 ตุลาคม 2519 อีก 18 คน) กลุ่มนี้ได้เป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำจากวันละ 28 บาท เป็นวันละ 45 บาท ในปี 2521 แม้ว่า จะเป็นกลุ่มที่มีพลังมากที่สุด แต่ก็ยังไม่อาจรวมเอกภาพของสหภาพแรงงานต่าง ๆ ไว้ทั้งหมดได้ เนื่องจากไม่อาจต้านทานกับพลังบ่อนทำลายที่แทรกแซงเข้ามาในขบวนการแรงงานอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มของ นายทอง เหล่าวานิช ซึ่งมีพื้นฐานเกี่ยวข้องกับ กอ.รมน. โดยเฉพาะ นายประสิทธิ์ ไชยทองพันธ์ ซึ่งเคยทำงานด้านแรงงานกับ กอ.รมน. ในฐานะเจ้าหน้าที่กรมแรงงาน มีการระบุว่าทาง กอ.รมน. มีงบประมาณสนับสนุนมากมาใช้ในการจ่ายเงินเป็นงวด ๆ โดยไม่ต้องมีใบเสร็จรับเงิน และเงินส่วนหนึ่งได้ใช้ไปเพื่อเสริมบารมีของกลุ่ม นายทอง 11 กลุ่มนี้ ได้จัดตั้ง "สภาองค์กรลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติ" ขึ้น เพื่อลดทอนอำนาจการต่อรองของกลุ่มแรก

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มของ นายสนั่น วงศ์สุธีร์ นักแรงงานที่ทำการเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ยุคก่อน 14 ตุลาคม 2516 แต่ภายหลังได้แยกตัวออกจากกลุ่มหลังปีกก้าวหน้า ในยุคหลัง 14 ตุลาคม นายสนั่น ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก องค์การ BATU (Brotherhood of Asian Trade Union) ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ฟิลิปปินส์

ส่วนภายในประเทศมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ นายชาญ มนุธรรม ซึ่งอยู่ในกลุ่มพรรคชาติไทย ตัว นายสนั่น เองไม่ได้เป็นคนงานและไม่ได้สังกัดในสหภาพแรงงานใด แต่มีการกล่าวว่า นายสนั่น จะได้รับบรรจุเข้าเป็นคนงานในกิจการของ นายชาญ มนุธรรม ทั้งนี้ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับฐานะของเขา หรือปัญหาจากกฎหมายแรงงาน [12].

นายสนั่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มนายจ้างในอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งพรรคชาติไทยมีผลประโยชน์อยู่ ดังนั้นจึงมีการสันนิษฐานว่า การที่กลุ่มนายสนั่นนำเข้าร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหว ขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำจากวันละ 28 บาท เป็น 45 บาท ของทางสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เพราะ จะ เป็นการกระทบกระเทือนอุตสาหกรรมสิ่งทอส่วนที่เป็นฐานทางการเงินของพรรคชาติไทย กลุ่มของ นายสนั่น ได้รวมตัวกันจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างแห่งชาติ 3 ชั้น สำเร็จในเดือนมกราคม 2522 คือ "สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย" ในยุคที่นายสนั่นยังกุมอำนาจอยู่นั้น สภาแรงงานแห่งนี้ไม่มีบทบาทที่สำคัญในขบวนการแรงงานไทย แต่ในเวลาต่อมาได้กลับกลายเป็นตัวแปรที่สำคัญของขบวนการกรรมกรไทยในปัจจุบัน และกำลังเติบโตขึ้นอย่างน่ากลัว ซึ่งในประเด็นนี้จะได้กล่าวถึงต่อไป

นอกจากทั้ง 3 กลุ่มนี้แล้ว ในช่วงนี้ยังมีกรรมกรอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญ และยังไม่ได้เข้าร่วมกับสภาแรงงานแห่งชาติ คือ "สหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย" ซึ่งนำโดย นายอาหมัด ชามเทศทอง และ นายสวัสดิ์ ลูกโตด กรรมกรในสายที่ใกล้ชิดกับ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ซึ่งในเวลาต่อมากรรมกรกลุ่มนี้ได้เข้ามามีบทบาทต่อพัฒนาการของขบวนการกรรมกรไทยในยุคนั้น 6 ตุลาคม 2519 อย่างมากด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าสภาองค์การลูกจ้างทั้ง 2 แห่งที่ตั้งขึ้นโดย นายทอง เหล่าวานิช และ นายสนั่น วงศ์สุธีร์ ไม่เป็นที่ยอมรับของคนงาน และไม่สามารถขยายบทบาทขึ้นมาแย้งชิงการนำกับสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ที่นำโดย กลุ่มของ นายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากภาพพจน์ในอดีตของคนทั้ง 2 เสียหายเกินกว่าที่จะเป็นที่ยอมรับในขบวนการแรงงานได้ และ นายทอง หรือ นายสนั่น เองก็มีขีดจำกัดความสามารถที่จะทำการเรื่องนี้ได้อย่างจริงจัง หลังวันแรงงานแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2522 นายทอง เหล่าวานิช ได้ลาออกจากการเป็นประธานสภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติ เนื่องจากมีปัญหาคความขัดแย้งเรื่อง เงินงบประมาณที่ได้รับมาจากรัฐบาลในการจัดงานวันแรงงาน นายชันต์ ศรีเกษม จากสหภาพแรงงานที่รวมกันอยู่เพียงไม่กี่แห่ง เช่นเดียวกับสภาองค์การลูกจ้าง แรงงานแห่งประเทศไทย ของ นายสนั่น วงศ์สุธีร์ ซึ่งมีสมาชิกอยู่ไม่กี่แห่ง และไม่สามารถเทียบได้กับสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ที่นำโดยกลุ่มของ นายไพศาล ธวัชชัยนันท์

เมื่อการจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างขึ้นมาแยกสลายขบวนการกรรมกรมีที่ท้าวว่าจะประสบความสำเร็จล้มเหลว เช่นนี้ ความพยายามที่จะยึดกุมอำนาจการนำของขบวนการแรงงานไทย จึงเบนเป้าไปที่การยึดอำนาจการนำในสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยแทน สหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งนำโดย นายอาหมัด ชามเทศทอง ที่แต่เดิมยังไม่เข้าร่วมกับสภาแห่งชาติได้เข้าเป็นสมาชิกสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และนับแต่บัดนั้นเป็นต้นมา เอกสารของเจ้าหน้าที่สันติบาลก็ระบุไว้ในปี 2523 ว่า "ในสภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย ปัจจุบันสามารถแบ่งฝ่ายผู้นำกรรมกรออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ กลุ่มนายไพศาล กับ กลุ่ม นายอาหมัด" [13] นอกจากนี้สหภาพแรงงานหลายแห่งถูกแทรกแซงจากบางส่วนของ กอ.รมน. และสันติบาลอย่างหนัก เพื่อก่อให้เกิดความแตกแยกกันขึ้นในหมู่ผู้นำแรงงาน

นับตั้งแต่เกิดการแตกแยกเป็น 2 ชั่ว ในสภาแรงงานแห่งประเทศไทยแล้ว บทบาทการเคลื่อนไหวผล

ราชการพิเศษ ที่ กอ.รมน. 16 จากการที่กลุ่ม นายอหัมัด เข้าไปพัวพันกับฝ่ายทหาร และ กอ.รมน.อย่างเด่นชัดเกินไปนี้ ทำให้ นายสุนทร แก้วเนตร กรรมการสหภาพแรงงาน รสพ. ซึ่งเป็นกรรมการบริหารสภาแรงงานคนหนึ่ง ได้พยายามเคลื่อนไหว โคนกลุ่ม สวัสดิ์-อหัมัด แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ตัว นายสุนทร แก้วเนตร เอง กลับเป็นฝ่ายถูกโศกน้อมออกจากสหภาพแรงงาน รสพ. และสหภาพแรงงาน รสพ. ก็กลายเป็นฐานอบรมความมั่นคงให้กับสมาชิกสหภาพแรงงานต่าง ๆ ไป 17

ทางด้านกลุ่ม "ไพศาล-เอกชัย" ซึ่งดำเนินการจัดตั้งสภาองค์การ ลูกจ้างสมพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยอยู่นั้น ก็มีใจจะปราศจากความแตกแยก เพราะได้ปรากฏข่าวการแยกตัวของกลุ่มสหภาพแรงงาน ในกิจการเหล็กและโลหะประมาณ 42 แห่ง เพื่อจัดตั้งสภาองค์การลูกจ้างอีกแห่งหนึ่งขึ้นมา กลุ่มนี้นำโดย "นายบริชา ศรีมีทรัพย์" ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเลขาธิการของสมพันธ์แรงงานฯ ของ นายไพศาล วัชชัยพันธ์ อยู่ในเวลานั้น

บทบาทของ นายบริชา ศรีมีทรัพย์ และสหภาพแรงงานในสังกัดสมพันธ์แรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทย (IMF-TC) ได้กลายเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งในการถ่วงดุลอำนาจการนำของสภาแรงงานต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน นายบริชา ศรีมีทรัพย์ สร้างบทบาทของตัวเองขึ้นมาจากการ เป็นเลขาธิการสหภาพแรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทยขึ้น ในปี พ.ศ. 2522 มีสหภาพแรงงานสังกัดในปัจจุบันประมาณ 45 แห่ง โดยเป็นสาขาหนึ่งของสมพันธ์แรงงานโลหะระหว่างประเทศ ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ กรุงเจนีวา (International Metal Workers Federation)

ชื่อของ นายบริชา ศรีมีทรัพย์ ไม่ได้ปรากฏโด่งดังในหน้านิตยสารการเมือง-เศรษฐกิจ เหมือนกรณีของ นายพนัส ไทยล้วน แต่ในวงการแรงงาน ตลอดจนผู้ที่เคยสัมพันธ์กับเขาดังยอมรับร่วมกันว่า นายบริชา ศรีมีทรัพย์ เป็นผู้นำแรงงานที่มีความสามารถอย่างฉกาจไม่ว่าจะเป็นความสามารถในด้านการทำงานจัดตั้ง การควบคุมสหภาพแรงงานต่าง ๆ ที่อยู่นอกเขตและการใช้ภาษาอังกฤษติดต่อกับองค์กรระหว่างประเทศ ความสามารถในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นความสามารถเฉกเช่นเดียวกับที่ นายพนัส ไทยล้วน มีอยู่ ต่างกันตรงที่ว่า จนถึงบัดนี้ นายบริชา ศรีมีทรัพย์ ยังไม่แสดงที่ท่าว่าต้องการขึ้นมาช่วงชิงอำนาจการนำของฝ่ายต่าง ๆ ในสภาองค์การลูกจ้างแต่ละแห่ง แต่กลับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมกำลังของกรรมกรในสังกัดให้กลายเป็นตัวแปรที่สำคัญในการผลักดันสถานการณ์ของการแย่งชิงการนำภายในขบวนการแรงงานไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ผู้นำแรงงานส่วนหนึ่งมีความคลางแคลงใจในตัว นายบริชา ศรีมีทรัพย์ อยู่ไม่น้อย จากการที่ นายบริชา อยู่ในวงการแรงงานมานานโดยมิถูกเพ่ง เล็งจากทางการแต่อย่างใด ในขณะที่ผู้นำแรงงานในย่านพระประแดง สมุทรปราการ ซึ่งเป็นเขตที่ตั้งของสหภาพแรงงานในเครือเหล็กและโลหะถูกสังหาร จากกลาโหมและนายจ้างไปหลายคน โดยรายชื่อโด่งดังมาก คือ การลอบสังหารคำปุ่น วงษ์พันธ์ รองเลขาธิการสหภาพแรงงานเหล็กและโลหะแห่งประเทศไทย ในขณะที่ นายบริชา มีตำแหน่งเป็นรองประธานสหภาพอยู่ หลังจากที่กลุ่มของนายคำปุ่นมีความขัดแย้งกับกลุ่มของ นายบริชา และ นายบริชา ไม่ได้ทำการเคลื่อนไหวใด ๆ ในเรื่องนี้ นอกจากนี้ยังมีการจับกุมกรรมการสหภาพแรงงานเหล็กและโลหะฯ 2 คน ซึ่งใกล้ชิดกับ นายบริชา ในข้อหาจ้างวานฆ่า นายคำปุ่น วงษ์พันธ์ อีกด้วย¹⁸

ปี 2525-2526 จึงเป็นที่หลังกรรมกรถูกแยกสลายจากกลุ่มพลังใหญ่ที่เคยมีพลังทางการเมือง กลายเป็นกลุ่มพลังย่อย ๆ ที่มีอำนาจการต่อรองอย่างแท้จริง แต่การแบ่งแยกนี้ยังดำเนินมาไม่ถึงที่สุดสำหรับทศวรรษนี้ เพราะหลังจากปี 2526 เป็นต้นมา ยังมีการแยกตัวของกลุ่มต่าง ๆ ออกไปอีก จนทำให้การเคลื่อนไหวของกรรมกรไทยในปัจจุบัน ไม่สามารถดำเนินไปอย่างเป็น "ชบวน" ได้เหมือนเช่นในอดีต

ตัวแปรที่ก่อให้เกิดความแตกแยกครั้งใหญ่ในส่วนหัวขบวนแรงงานหลังปี 2526 คือ นายพนัส ไทยล้วน วิศวกรของกลุ่ม "สวัสดิ์-อาหมัด" กล่าวคือ หลังจากที่ช่วงชิงอำนาจการนำในสภาแรงงานแห่งประเทศไทยจากกลุ่ม "ไพศาล-เอกชัย" ได้ไม่นาน นายอาหมัด ก็เริ่มมีปัญหาด้านใจกับ นายพนัส ด้วย เรื่องการใช้จ่ายเงินที่ได้รับความสนับสนุนขององค์กรระหว่างประเทศ โดยที่ นายพนัส สืบทอดตำแหน่งกรรมการบริหารฝ่ายการศึกษาต่อจากเดิม ซึ่งเคยเป็นยุคของ นายไพศาล ตำแหน่งนี้มีความสำคัญในองค์กรแรงงานทุกระดับที่ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่จะผ่านเข้ามาในรูปของเงินช่วยเหลือการจัด สัมมนา อบรมศึกษามากที่สุด ความขัดแย้งครั้งนี้ทำให้ นายพนัส เกือบจะต้องหลุดจากตำแหน่ง ในเดือนธันวาคม 2526 แต่เนื่องจากกรรมการส่วนใหญ่ยังเห็นความ จำเป็นที่จะต้องให้นายพนัสอยู่ในสภาแรงงานต่อไป ความแตกหักจึงยังไม่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในการเลือกตั้งกรรมการสภาองค์กรลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ในปลายเดือนกันยายน 2527 นายพนัส ถูกขับเป็ให้ออกจากการเป็นสมาชิกและกรรมการของสภาแรงงานอย่างสิ้นเชิง ยิ่งไปกว่านั้นยังถูกขับไล่ออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทยของ นายอาหมัด อีกด้วย บรรดาผู้ที่ร่วมผลักดันให้ นายพนัส หมดอำนาจลงในครั้งนี้ต่างก็คิดว่าจะช่วยให้เกิดผลดีต่อสภาแรงงาน และเป็นภาระประสานความสามัคคีของผู้นำในขณะ นั้น ได้กล่าวว่า "การที่ นายพนัส ออกไปนี้ ทำให้ภาพพจน์ของสภาองค์กรลูกจ้างสภาแรงงานดีขึ้น และคิดว่าจะทำให้สภาแรงงานและสมพันธ์แรงงานกลับมารวมตัวกันได้" 19

คงไม่มีใครคาดคิดว่าภารกิจจัด นายพนัส ออกไปในครั้งนี้ จะส่งผล ให้ นายพนัส กลับมีบทบาทโดดเด่นยิ่งกว่าเดิมในภายหลัง และกลายเป็นคู่ต่อสู้ที่มีพลังกำลังแข็งแกร่ง จนกระทั่งทั้งสภาแรงงานของ นายอาหมัด และสมพันธ์แรงงานของ นายไพศาล ก็ไม่อาจเอาชนะได้ ทั้งนี้ก็คงเป็นเพราะใคร ๆ ก็มักประเมิน นายพนัส เพียงแค่ "ตัวโกงที่น่ารังเกียจตัวหนึ่ง" เท่านั้น !

แนวโน้มของการประสานสามัคคีกันระหว่างสภาแรงงาน กับสมพันธ์แรงงานเริ่มเกิดขึ้น เมื่อ นายพนัส ซึ่งเป็นศัตรูคนสำคัญของทางสมพันธ์แรงงาน ถูกขับออกจากสภาแรงงานแล้ว เรื่องนี้ได้สร้างความหวาดผวาทันแก่กลุ่มบุคคลที่ไม่ต้องการ เห็นการเติบโตของขบวนการแรงงานไทยอย่างยิ่ง เนื่องจากทั้งสภาแรงงานและสมพันธ์แรงงานในขณะนั้น มีสหภาพแรงงานอยู่ในสังกัดรวมกันอยู่แล้วกว่า 300 สหภาพ ซึ่งหากมีการประสานงานกันเกิดขึ้นย่อมจะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวของคนากลับมามีพลังยิ่งใหญ่ได้อีกครั้งหนึ่ง นายเอกชัย เอาหาญกุล รองประธานสมพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยเปิดเผยว่า ภายหลังจากนี้ปรากฏออกมามีนายทหาร กอ.รมน. ยศพันเอกได้โทรศัพท์มาถามความคืบหน้าในการที่จะมีการรวมตัวกัน 20

การที่จะสกัดกั้นความเติบโตของขบวนการกรรมกรไทยในยุคนี้ได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างหรือสนับสนุนให้เกิดกรรมกรกลุ่มใหม่ที่มีความเข้มแข็งพอที่จะเป็นตัวถ่วงดุลย์อำนาจ การนำของสภาแรงงานฯ และสมา

พันธ์แรงงานฯ ที่มีแนวโน้มจะรวมตัวกันให้ได้ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันสภาองค์การลูกจ้างอีก 2 แห่ง คือ สภาแรงงานเสรีแห่งชาติ ที่ก่อตั้งโดย นายทอง เหล่าวานิช และ สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย ที่ก่อตั้งโดย นายสนั่น วงศ์สุริย์ ได้ถูกทอดทิ้งให้ยืนตายโอบแล้ว จึงไม่มีบทบาทที่คานอำนาจกับสภาใหญ่ 2 สภานี้ได้ ผู้ที่มาทำหน้าที่เงื่อนไขดังกล่าว เป็นจริงขึ้นได้ในเวลาต่อมา ก็คือ นายพนัส ไทยล้วน

สภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทย ในยุคหลังจากที่ขับไล่ นายพนัส ไทยล้วน ออกไปแล้ว อ่อนแอลงตามลำดับ ประการหนึ่งนั้นต้องยอมรับกันว่า นายพนัส เคยเป็น "คีย์แมน" ที่สำคัญของสภาแห่งนี้มาก่อน และมีฐานกำลังของสหภาพแรงงานอยู่พอสมควร เมื่อ นายพนัส ออกไปแล้ว ก็เท่ากับขาดกำลังที่สำคัญไปส่วนหนึ่ง อีกประการหนึ่งนั้น ในช่วงปี 2527-2528 เป็นช่วงที่ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก กำลังเรืองอำนาจสูงสุดในกองทัพบก ไม่ใช่อำนาจทหารประชาธิปไตยที่ นายอาหะมัด ประธานสภาแรงงานฯ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอยู่ อาจเป็นด้วยสาเหตุนี้ จึงพบว่าตั้งแต่กลางปี 2527 เป็นต้นมา นายอาหะมัด เริ่มเห็นห่างจากกลุ่มทหารสาย 66/23 ที่มี นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร และ พล.ต.ระวี วันเพ็ญ เป็นผู้นำและปรากฏว่าเมื่อรัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาทในปลายปี 2527 พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก ได้ประกาศท่าทีคัดค้านเรื่องนี้อย่างรุนแรง ทำให้สถานการณ์ทางการเมืองในช่วงนั้นอยู่ในภาวะล่อแหลม นายอาหะมัด ได้ฉายโอกาสที่สหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งตนเองเป็นประธานอยู่ กำลังเคลื่อนไหวต่อสู้เรื่องสภาพการจ้างมาออกแถลงการณ์ให้รัฐบาลปรับคณะรัฐมนตรีด้วย

จะโดยรู้ตัวหรือไม่ก็ตาม ผู้นำแรงงานในสภาแรงงานแห่งประเทศไทยยุคนี้ ได้ตกเป็นหมากกลมของกลุ่มอำนาจทางการเมืองอย่าง เป็นฝ่ายเสียเปรียบที่สุด ในวันที่ 1 มีนาคม 2521 สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจจำนวนหนึ่งในสังกัดสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ได้ประชุมกันที่สหภาพแรงงานโรงงานยาสูบ มีนายวิทย์ บริสุทธิ์กุล ประธานสหภาพแรงงานโรงงานยาสูบ เป็นประธาน ที่ประชุมมีมติจัดตั้ง "สภาสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจแห่งประเทศไทย" ขึ้นมา และต่อมาในวันที่ 31 มีนาคม 2528 ผู้นำกรรมกรส่วนนี้ก็ได้จัดประชุมอีกครั้งหนึ่ง และมีการตั้งคณะกรรมการเตรียมงานเพื่อก่อตั้ง "สภาแรงงานแห่งชาติ" ขึ้น โดยมี นายวิทย์ บริสุทธิ์กุล เป็นประธาน นายทองโพธิ์อ่าน เป็นรองประธาน และ นายชูพงศ์ ถักวัน เป็นเลขาธิการ ในประเด็นนี้ได้มีผู้ตั้งข้อสงสัยกันว่า นายทหารฝ่ายกิจการพลเรือนยศพลเอกบางคนต้องการสนับสนุน "วิทย์ บริสุทธิ์กุล" ให้โดดเด่นขึ้นมาเหนือ นายอาหะมัด ภายในเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2528 เพื่อผลในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบางประการ ²¹

ทางด้าน นายอาหะมัด ชามเทศทอง นั้น หลังจากที่แยกตัวออกจากอิทธิพลของนายทหาร "สายพิราบ" และ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ไปอิงแอบกับผู้มีอำนาจ "สายเหยี่ยว" ในกองทัพบางรายแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีอำนาจในสายเหยี่ยวให้การสนับสนุนอย่างเด่นชัดแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม นายอาหะมัดเริ่มถูกกระหน่ำจากกลุ่มของ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร อย่างต่อเนื่อง มีการระบุว่า นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร เป็นผู้นำที่ค้าบริกาอย่างค่อนข้างใกล้ชิดกับกลุ่มสภาแรงงานแห่งชาติ ของ นายวิทย์ บริสุทธิ์กุล และ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ได้หนุน นายวันชัย พรหมภา ขึ้นมามีอำนาจในสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทยแทน นายอาหะมัด ²² จนกระทั่งต่อมาในวันที่ 2 สิงหาคม 2528 การรถไฟแห่งประเทศไทยได้มีคำสั่งไล่ นายอาหะมัด ชามเทศทอง และพวกอีก 3 คน ออกจากการเป็นพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย โดยระบุนามคิดว่าบุคคลทั้ง 4 ได้ละทิ้งหน้าที่และกระทำการยุยงปลุกปั่นให้ผู้ปฏิบัติงานรถไฟจะงาน ละทิ้งหน้าที่ในขณะที่ปฏิบัติงาน อยู่ระหว่างวันที่ 3-5 กรกฎาคม 2528 เป็นเหตุให้เกิดการเสียหายต่อกิจการรถไฟอย่างร้ายแรง

เหตุการณ์ครั้งนี้ นายอำมหิต บักใจเชื่อว่าเป็นแผนของ นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ซึ่งผลักดันกลุ่มของ นายวันชัย พรหมภา เข้ามาแบ่งแยกสลายพลังกรรมกรในการรถไฟ หลังจากที่ตัวเองแยกออกมาจากอิทธิพลของ นายประเสริฐ [23] ส่วนทางด้าน นายประเสริฐ ทรัพย์สุนทร ได้กล่าวถึงเรื่องที่ นายอำมหิต ถูกไล่ออกครั้งนี้ได้ว่า "ศึกรถไฟครั้งนี้จะจบลงด้วยชัยชนะของฝ่าย คุณวันชัย ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิวัติ ไม่ว่าฝ่าย คุณอำมหิต ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิวัติจะยื่นกรานต่อสู้ไปอย่างไรก็ตาม" 24

ศึกรถไฟยุติได้ในเวลาต่อมา แต่มีชัยชนะของฝ่ายปฏิวัติดังที่ นายประเสริฐ อ้างถึง แต่เป็นความพ่ายแพ้ของกรรมกรที่ตกเป็นเครื่องมือของการแยกสลายพลังของขบวนการแรงงานไทย เหตุการณ์ที่ นายอำมหิต ถูกไล่ออกจากรถไฟแห่งประเทศไทยครั้งนี้ นอกจากทางสภาองค์การลูกจ้าง สภาแรงงานฯ ที่ นายอำมหิต เป็นประธานอยู่แล้ว ไม่มีองค์กรนำของผู้ใช้แรงงานแห่งใดออกมาเคลื่อนไหวคัดค้านอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นสหภาพแรงงานในการรถไฟแห่งประเทศไทย ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 7 แห่งในเวลานั้น หรือสมาพันธ์ของคนงานเข้าไปผูกพันกับผลประโยชน์ของกลุ่มอำนาจทางการเมือง ทำให้หลายฝ่ายเห็นว่ากรถูกจับกุม ครั้งนี้เป็นผลมาจากเบื้องหลังทางการเมืองที่ซับซ้อน ไม่ใช่ผลของการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงาน

การขาดฐานสนับสนุนจากผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนผู้มีอำนาจในกองทัพที่ตนเองมีความสัมพันธ์ด้วยก็มีส่วนที่จะช่วยเหลือ ทำให้ นายอำมหิตและพวก คัดลื่นใจเข้าร่วมสนับสนุนกลุ่มกบฏ 9 กันยายน 2528 โดยหวังว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งนี้ จะช่วยผลักดันการแก้ไขเลวร้ายของฝ่ายตัวเองให้กลับดีขึ้นได้ ผลก็คือ เมื่อการก่อกบฏล้มเหลว นายอำมหิตกับเพื่อนอีก 5 คนถูกจับกุมตัวในข้อหากบฏภายในราชอาณาจักร ผู้นำกรรมกรอีก 5 คนที่ถูกจับในครั้งนั้น คือ นายสวัสดิ์ ลูกโดด ที่ปรึกษาสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย นายสมพงษ์ สระแก้ว ที่ปรึกษาสภาแรงงานแห่งประเทศไทย นายประทีป อึ้งทรงธรรม นอคร่วม นายอดิศักดิ์ อดิศักดิ์ นอคร่วม นายสมชาย ศรีสุนทรโวหาร ประธานสหภาพแรงงาน ชสมก. และ นายทูน สุทินเผือก เลขาธิการสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทย

เส้นทางการเป็นผู้นำกรรมกรของ นายอำมหิต ชามเทศทอง ได้ พิสูจน์ให้เห็นว่า การนำพาพลังของผู้ใช้แรงงานเข้าไปอิงแอบกับกลุ่มอำนาจทางการเมืองที่ไม่มีจุดยืนอยู่ข้างคนงาน แทนที่จะสร้างบทบาทของตนเองขึ้นมาจากการต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานนั้น ท้ายที่สุดแล้ว เมื่อตนเองไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับกลุ่มอำนาจดังกล่าวได้ต่อไป ก็จะถูกทอดทิ้งให้เผชิญชะตากรรมอย่าง โดดเดี่ยว ทั้งจากฝ่ายผู้ใช้แรงงานและกลุ่มผู้มีอำนาจที่เข้าไปอิงแอบอยู่

ย้อนกลับมาพิจารณาบทบาทของ นายพนัส ไทยล้วน หลังจากที่ถูกขับออกจากสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยแล้ว สหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทยของ นายอำมหิต แล้ว ปรากฏว่า นายพนัส ได้ไปก่อตั้งสหภาพแรงงานแห่งใหม่ขึ้นในการรถไฟแห่งประเทศไทย คือ "สหภาพแรงงานรวมพนักงานการรถไฟแห่งประเทศไทย" ขึ้นในเดือนสิงหาคม 2527 และได้เข้าไปสมัครเป็นสมาชิกของ "สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย" ซึ่งก่อตั้งโดย นายสนั่น วงศ์สิทธิ์ ๗ ที่นี้เอง นายพนัส ได้เริ่มล่าแฉงพิชสงให้ผู้นำกรรมกรทั้งหลายได้ประจักษ์ว่า เขามีใจเป็นเพียง "คนกะล่อนระดัมหาวายร้าย" หรือ "ตัวโกงที่น่ารังเกียจตัวหนึ่ง" เท่านั้น

"สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย" ในยุคที่ นายสนั่น วงศ์สุธีร์ ครองอำนาจอยู่นั้น เป็น สภาแรงงานเล็ก ๆ ที่ไม่มีบทบาทอะไรมาก มีสภาพแรงงานที่เป็นสมาชิกอยู่ประมาณ 20 กว่าสหภาพ ต่อมา นาย สนั่น วงศ์สุธีร์ ถูกดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และเมื่อ นายพนัส ไทยล้วน เข้ามาปักหลักอยู่ที่สภาแห่งนี้แล้ว ก็เริ่มสร้างความเข้มแข็งให้ผู้ใช้ขึ้นเพื่อเป็นฐานกำลังไปต่อสู้กับสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย โดยในระยะแรกได้ผลักดันให้ นายวิเชียร ศรีวิเชียร ผู้นำกรรมกรขนส่งทางน้ำ ซึ่งมีบทบาทมา ตั้งแต่ยุคก่อน 6 ตุลาคม 2519 ขึ้นเป็นประธาน แต่ต่อมานายวิเชียร ศรีวิเชียร ก็หมดอำนาจลงจนต้องแยกตัวออกมา และเข้าไปสังกัดกับสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่ง นายทอง โพธิ์อ่าน ขึ้นมา เป็นประธานแทน นายอาหมัด ที่ถูก จับกุมดำเนินคดี โดย นายพนัส ได้ขึ้นมามีบทบาทในสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยอย่างสมบูรณ์ ในฐานะ เลขาธิการ

เงื่อนไขสำคัญที่ส่งให้ นายพนัส ไทยล้วน ขยายฐานอำนาจในองค์กรนำระดับสภาแรงงานได้อย่างรวดเร็ว และเข้าไปสร้างความปั่นป่วนให้ เกิดในองค์กรแรงงานอื่น ๆ อย่างมาก ในช่วงปี 2528 เป็นต้นมา ก็คือ " องค์กรโทรภาคี" สถาบันที่ก่อตั้งขึ้นโดยรัฐ ในช่วงหลัง 6 ตุลาคม 2519 นั่นเอง

ในทัศนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (I.L.O.) องค์กร โทรภาคีเป็นองค์พยานแห่งการ ยอมรับการมีส่วนร่วมของลูกจ้าง นายจ้าง และรัฐบาลในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่จะกระทบกระเทือนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในฐานะสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ประเทศไทยได้นำเอาแนวความคิดเรื่องโทรภาคี ให้มาใช้ในการบริหารแรงงาน โดยกำหนดไว้รับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้งแผนที่ 4 และ 5 องค์กรโทรภาคีกับการแทรกแซงของรัฐบาลในกระบวนการแรงงานสัมพันธ์ในประเทศไทย มีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการโทรภาคีขึ้น เป็นกลไกการบริหารงานของรัฐบาลทั้งสิ้น 8 คณะด้วยกัน

คณะกรรมการโทรภาคีทั้ง 8 คณะนี้ ชุดที่ก่อให้เกิดความแตกแยกอันเนื่องจากการช่วงชิง แก้อื้อในคณะกรรมการในหมู่ผู้นำแรงงานมากที่สุดคนปัจจุบัน คือ "สภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ" ซึ่งก่อตั้งขึ้นก่อนในปี 2521 และศาลแรงงานกลาง ซึ่งจัดตั้งขึ้นในปี 2523

สภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลด้านแรงงาน พิจารณาข้อเสนอของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนโยบาย กฎหมายและมาตรการด้านแรงงานของประเทศ ประกอบด้วยกรรมการ 20 คน เป็นผู้แทนฝ่ายรัฐบาล 10 คน ผู้แทนฝ่ายนายจ้าง 5 คน เลือกตั้งโดยสมัชชานายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง 5 คน เลือกตั้งโดยสหภาพแรงงาน

ศาลแรงงานกลาง จัดตั้งขึ้นภายใต้หลักการที่ถือว่า กฎหมายแรงงานเป็นกฎหมายสังคมเพื่อประกันสิทธิ และผลประโยชน์ร่วมกันของนายจ้างและลูกจ้าง ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คดีแรงงานจึงเป็นคดีพิเศษ ลูกจ้างสามารถฟ้องร้องได้โดยไม่ต้องมีนายความ ผู้พิพากษาศาลแรงงาน ประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ผู้พิพากษากลางที่เป็นข้าราชการตุลาการ ผู้พิพากษาศาลแรงงานประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ ผู้พิพากษากลางที่เป็นข้าราชการตุลาการ ผู้พิพากษาสมทบฝ่ายนายจ้าง และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้าง ผู้พิพากษาสมทบของแต่ละฝ่ายมาจากการเลือกตั้งของสมา

คมนาัยจ้าง และสหภาพแรงงาน ขณะนี้มีผู้พิพากษาสมทบฝ่ายละ 40 คนเท่ากัน

ในอดีตนั้น ตัวแทนฝ่ายลูกจ้างที่ได้รับเลือกจากสหภาพแรงงาน มักเป็นผู้นำแรงงานที่มีความรู้ความสามารถพอที่จะ เป็นตัวแทนที่สามารถพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของฝ่ายคนงานในไตรภาคีได้แต่ต่อมาเมื่อกระบวนการในไตรภาคีได้พัฒนาไปอย่างบิดเบี้ยว และองค์กรนำของฝ่ายลูกจ้างถูกแทรกแซงแยกสลายหลัง การเลือกตั้งผู้นำกรรมการเข้าไปดำรงตำแหน่งในไตรภาคี ก็กลายเป็นเรื่องของการ ช่างชิงอำนาจและผลประโยชน์ในวงการแรงงาน ไม่ต่างอะไรกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาอันทร่ง เกียรติแต่อย่างใด

เนื่องจากการออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนฝ่ายลูกจ้าง โดยสหภาพแรงงานนั้น กำหนดเงื่อนไขว่า 1 สหภาพแรงงานสามารถออกเสียงได้ 1 เสียง โดยไม่คำนึงถึงจำนวนสมาชิกที่สังกัด จึงมีมากหรือน้อย ดังนั้นในเวลาต่อมาจึงเกิดการแข่งขันทันกันจัดตั้งสหภาพแรงงาน เพื่อเอาเสียงสนับสนุนไปแข่งขันทันกันระหว่างสภาองค์กรลูกจ้างทั้ง 4 แห่ง นอกจากนี้เงื่อนไขดังกล่าวยังก่อให้เกิดการวิวาท และหว่านกระแวงกันในกลุ่มนักรวมกรกลุ่มต่าง ๆ อีกด้วย

การเลือกตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2528 ซึ่งครบวาระ 2 ปี ทางสภาองค์กรลูกจ้างสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งนำโดย นายไพศาล วัชชัยนันท์ ส่งตัวแทน 5 คน ได้รับเลือก 3 คน ส่วนทางสภาองค์กรลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ซึ่งขณะนั้น นายอาหมัด ชามเทศทอง ยังเป็นประธานอยู่ ส่งตัวแทน 5 คน ได้รับเลือก 2 คน หนึ่งในจำนวนนี้คือ นายวิชัย โสสุวรรณจินดา ซึ่งมีตำแหน่งเป็นเลขาธิการสภาแรงงานของ นายอาหมัด อยู่ แต่ผลการเลือกตั้งครั้งนี้ทำให้นักกรรมการของสภาแรงงานแห่งประเทศไทยเกิดความไม่พอใจถึงขนาดจะลาออก เนื่องจากคะแนนของ นายวิชัย ที่ได้รับเลือกสูงผิดปกติมากกว่าจำนวนสมาชิกของสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ที่สามารถลงคะแนนเสียงให้ได้จึงมีการมองกันว่า นายวิชัย เอาใจออกห่างไปมีความสัมพันธ์กับกลุ่ม นายพนัส ไทยล้วน ซึ่งบียัดหัวหาคอยู่ที่สภาองค์กรลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย ทำให้ได้รับคะแนนเสียงเพิ่มจากกลุ่มของ นายพนัส ²⁵

เหตุการณ์ในการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้างในระยะ เวลา ใกล้เคียง ๆ กัน จึงเกิดปัญหาในทำนองเดียวกัน คือ มีข่าวว่ากลุ่ม นายพนัส ให้การสนับสนุน นายวิชัย โสสุวรรณจินดา ดังนั้น จึงมีการคาดการณ์กันว่า นายอาหมัด จะหลุดออกจากตำแหน่งประธานสภาแรงงานแห่งประเทศไทย โดย นายพนัส จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังในการผลักดัน นายวิชัย โสสุวรรณจินดา เลขาธิการสภาแรงงานแห่งประเทศไทยขึ้น เป็นประธานในการเลือกตั้งกรรมการบริหารในปี 2529 หรือผลักดัน นายพนัส อู่ทองทรัพย์ รองประธานสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ขึ้นแทน นายอาหมัด ²⁶

เหตุที่ นายพนัส สามารถสร้างความวิวาททำให้เกิดขึ้นในหมู่นักของสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ก็เนื่องจากการที่ นายอาหมัด ไม่สามารถควบคุมกรรมการบริหารให้เป็นพลังอันหนึ่งอันเดียวกัน และยังมีนำพาการเคลื่อนไหวของคณาจารย์ไปอิงแอบกับกลุ่มอำนาจทางการเมือง จนกระทั่ง เมื่อ นายอาหมัด ถูกจับกุมในคดีกบฏ 9 กันยายน 2528 สถานการณ์ของสภาแรงงานแห่งประเทศไทยก็ต้องประสบกับภาวะของความอับจนอย่างถึงที่สุด

ตรงกันข้าม ในระหว่างนี้ ทางด้านของ นายพนัส ไทยล้วน กลับสามารถขยายฐานอำนาจเติบโตขึ้นได้

อย่างรวดเร็ว แต่ความเติบโตนี้มีขีดการเติบโตในแง่ของการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานหรือ การก้าวขึ้นมาเป็นบทบาทจากความยอมรับของมวลชนกรรมากรโดยทั่วไป แต่เป็นการเติบโตเพิ่มขึ้นจากความสามารถในการ เข้าไปยึดกุมที่นั่งของฝ่ายคนงานในกลไกที่อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของฝ่ายรัฐเป็นส่วนใหญ่

จนถึงปี 2529 นายพนัส สามารถขยายการจัดตั้งสหภาพแรงงาน ให้เข้ามาเป็นสมาชิกของสภาองค์ การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย ที่เขากุมอำนาจ อยู่ได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ โดยเน้นหนักที่การได้ทะเบียนสห ภาพแรงงานตามข้อบังคับของกรมแรงงาน โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพหรือปริมาณของสมาชิกในสังกัดของสหภาพแรงงาน และ นายพนัส ยังสามารถดึงเอาสภาองค์การลูกจ้างแรงงานเสรีแห่งชาติที่ก่อตั้งขึ้น โดย นายทอง เหล่าวานิช และ ถูกทอดทิ้งให้ยืนคายมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เข้ามาเป็นพรรคพวกได้

ด้วยเหตุนี้ ในการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้างในศาลแรงงานกลาง จำนวน 20 คน เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2529 จึงปรากฏว่า กลุ่มของสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ต้องพ่ายแพ้แก่กลุ่ม ของ นายพนัส อย่างหมดครุ่ย โดยกลุ่มของ นายพนัส ได้รับเลือกตั้ง 16 คน จากจำนวนทั้งหมด 20 คน ขณะที่กลุ่มของสมาพันธ์แรงงานฯ ได้รับเลือกตั้ง 3 คน และ กลุ่มของสภาแรงงานได้รับเลือกตั้งเพียง 1 คน (27) นับแต่บัดนั้นมา สภาองค์การลูกจ้างทั้ง 2 แห่ง เริ่มตระหนักถึงพิษสงของ นายพนัส ไทยล้วน พร้อม ๆ กับที่ ได้ประจักษ์ถึงความอ่อนแอของฝ่ายตนเอง ด้วยเหตุนี้การเลือกตั้งคณะกรรมการไตรภาคีในปรี่งขึ้น ทางสภาแรงงานฯ และสมาพันธ์แรงงานฯ จึงตกลงจับมือกันเพื่อหวังโค่นกลุ่มของ นายพนัส

ความร่วมมือดังกล่าวไม่สามารถเอาชนะ นายพนัส ไทยล้วน ได้ ผลการเลือกตั้งผู้แทนฝ่ายลูกจ้างใน คณะกรรมการสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ ในวันที่ 2 มีนาคม 2530 ปรากฏว่ากลุ่มที่สังกัดสภาองค์การลูก จ้างของ นายพนัส ได้รับเลือกตั้งหมดทั้ง 5 คน ทั้งนี้ เนื่องจาก 2 สภาแรงงานของ นาย ไพศาล และ นายทอง โพธิ์อ่าน (ซึ่งขึ้นมาเป็นประธานสภาแทน นายอาหมัด ที่ถูกจับคดีกบฏ 9 กันยายน) คำบาตรไม่ใช้สิทธิลงคะแนนเพื่อ ประท้วงที่ไม่มีการเลื่อนวันลงคะแนนเสียงออกไป และผลการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบในศาลแรงงานกลาง ปรากฏ ว่ากลุ่มของ นายพนัส ไทยล้วน ได้รับเลือกตั้งทั้งหมด 19 คน จากจำนวน 20 คน โดยที่หนึ่งที่เหลืออีก 1 ที่ เป็น ของ นายทวีป กาตุจนวนต์ จากสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย

การที่กลุ่มของ นายพนัส ไทยล้วน สามารถยึดกุมที่นั่งในคณะกรรมการไตรภาคีไว้ได้เกือบทั้งหมด แม้ ว่าจะมีจำนวนสมาชิกในสภาองค์การลูกจ้าง น้อยกว่าอีก 2 สภาแรงงานหลายเท่าตัวก็เนื่องมาจากเงื่อนไขการเลือก ตั้งใช้เสียง ตามจำนวนสหภาพแรงงาน ไม่ใช่ถือจากจำนวนคนงานที่เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานแต่ละแห่ง ด้วยเห ตุนี้ นายพนัส จึงใช้กลยุทธ์จัดตั้งสหภาพแรงงานที่มีสมาชิก แห่งละ 10-20 คน ขึ้นมาเป็นดอกเห็ด เมื่อจุดประสงค์ ของการนำมาเป็นฐานเสียงสนับสนุนการเลือกตั้งคณะกรรมการไตรภาคีเพียงอย่างเดียว จากปี 2527 ที่สภาองค์การ ลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยในยุคนั้น นายพนัส จะเข้าไปยึดครองอำนาจ เคยมีสมาชิกอยู่เพียง 23 สหภาพ แรงงาน เพิ่มขึ้นเป็น 72 สหภาพแรงงาน ในปี 2529 และ 105 สหภาพแรงงาน ในปี 2530 ซึ่งนับว่าเป็นสภา องค์การลูกจ้างที่มีจำนวนสมาชิกสหภาพแรงงานสูงสุดในขณะนั้น แต่กลับมีจำนวนลูกจ้างที่เป็นสมาชิกอยู่ไม่ถึง 3 หมื่นคน

ตารางเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกของสภาองค์การลูกจ้างทั้ง 4 แห่ง (2527-2530)

ชื่อสภาองค์การลูกจ้าง	จำนวนสหภาพแรงงานที่สังกัด			จำนวนสมาชิกที่สังกัด		
	2527	2529	มีค. 2530	2527	2529	มีค. 2530
สภาแรงงานแห่งประเทศไทย	190	62	58	185,782	69,961	61,749
สมาพันธ์แรงงานฯ	44	74	86	35,744	86,396	98,974
แรงงานแห่งประเทศไทย	23	72	105	ขาดข้อมูล	18,888	22,188
แรงงานเสรีแห่งชาติ	14	23	26	ขาดข้อมูล	6,564	7,038
รวม	271	231	275		181,809	189,949

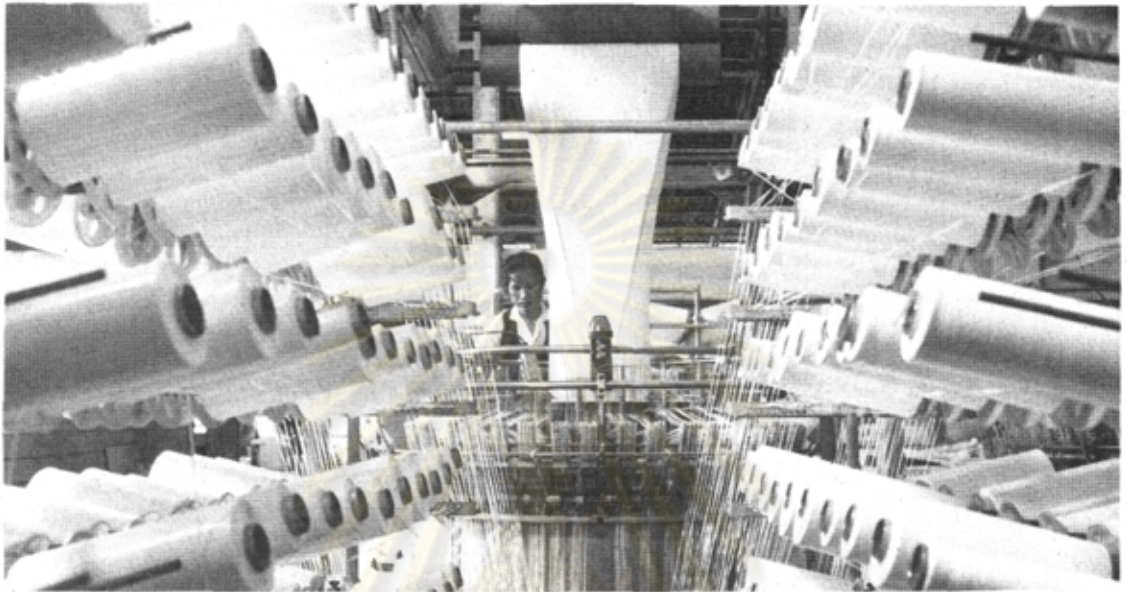
ที่มา : กองแรงงานสัมพันธ์ กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย

พินิจ ไทยล้วน

สนั่น วงศ์สุย์

จากการเปิดเผยของนายพันสเองปรากฏว่าจนถึงเดือนธันวาคม 2530 สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทย มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 174 สหภาพแรงงานและสภาแรงงานเสรีแห่งชาติ ซึ่งเป็นแนวร่วมกันอยู่นั้น มีสมาชิก 34 สหภาพแรงงาน²⁸ นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสลดใจสำหรับขบวนการแรงงานในประเทศไทยที่สหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิทักษ์สิทธิผลประโยชน์ของผู้ใช้แรงงาน ในปัจจุบันสหภาพแรงงานกลับกลายเป็นเครื่องมือที่ผู้นำแรงงานบางกลุ่ม มุ่งนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสร้างฐานอำนาจให้แก่ตัวเอง โดยไม่คำนึงถึงหลักการที่แท้จริงของการก่อตั้งสหภาพแรงงาน

เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า การจัดตั้งสหภาพแรงงานที่อยู่บนพื้นฐานของการต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของแรงงานอย่างแท้จริงนั้นไม่ใช่ เรื่องที่จะกระทำกันได้ง่ายๆ เนื่องจากคนงานต้องเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ทั้งที่มาจากภาครัฐ ขวางของฝ่ายนายจ้างและการไม่ได้รับความสะดวกจากกลไกของรัฐในการออกทะเบียนสหภาพแรงงานที่ผู้นำในโรงงานที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานจำนวนมากต้องถูกเลิกจ้างหรือถูกกักขังแกลงต่างๆ นานา กว่าที่จะสามารถจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้นมาได้สักหนึ่งแห่ง แต่การที่นายพันสสามารถนำคนงานไปจดทะเบียนก่อตั้งสหภาพแรงงานเพื่อให้สามารถเข้ามาอยู่ในสังกัดของตนเองได้อย่างมากมายในเวลาอันรวดเร็ว คงไม่ใช่เกิดจากความสามารถส่วนตัวของนายพันสเพียงอย่างเดียว ปัจจัยที่สำคัญมาจากการได้รับความสนับสนุนจากฝ่ายรัฐโดยผ่านทางผู้นำในกรมแรงงาน²⁹

ในที่สุดองค์กรนำของขบวนการกรรมกรไทยที่เคยรวมกันเป็นหนึ่งเดียว และมีทิศทางที่เคลื่อนไหวบนพื้นฐานของแรงงานอยู่พอสมควร ก็ค่อยๆ ถูกแยกสลายให้กลายเป็นกลุ่มพลัง เล็กๆ ที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันโดยที่ไม่มีฝ่ายใดคุมอำนาจการนำของขบวนการแรงงานได้อย่างแท้จริง พัฒนาการดังกล่าวกลายเป็นเครื่องถ่วงรั้งความเติบโตก้าวหน้าของขบวนการกรรมกรไทย ซึ่งส่งผลให้บรรดาผู้ใช้แรงงานจำนวนมากต้องมีชีวิตอย่างแร้นแค้น เพื่อที่จะสร้างผลกำไร

และความมั่งคั่งให้แก่บุคคลเพียงกลุ่มเดียวในสังคมต่อไปอย่างไร้ขนาด

3. องค์การระหว่างประเทศ : เส้นเลือดของขบวนการแรงงานไทย

องค์การระหว่างประเทศเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับ และให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรจัดตั้งของผู้ใช้แรงงานอย่างจริงจังในยุคที่ขบวนการกรรมกรในประเทศไทยเริ่มเป็นรูปเป็นร่างหลัง 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งในระยะแรกนั้น ภาพพจน์ขององค์กรต่างประเทศที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับองค์กรแรงงานในประเทศ มักถูกมองไปในด้านลบมากกว่าด้านดี โดยเป็นที่หวาดระแวง (โดยเฉพาะต่อกลุ่มปีกซ้าย) ว่าองค์กรเหล่านี้เข้ามาช่วยเหลือเพื่อหวังแทรกแซงขบวนการกรรมกรไทย แต่มาถึงปัจจุบันนี้ดูเหมือนว่าการรับเงินช่วยเหลือสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศ กลายเป็นความจำเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรแรงงานระดับต่างๆไปแล้ว

สาเหตุดังกล่าวก็เนื่องมาจากฐานะอันยากไร้ของคนงานไทยที่เป็นสมาชิกองค์กรแรงงานนั้น ทำให้เงินค่าสมาชิกที่สหภาพแรงงาน หรือสหพันธ์แรงงาน ตลอดจนสภาองค์กรลูกจ้างได้รับนั้นเป็นจำนวนน้อยนิดเกินกว่าที่จะนำมาใช้จ่ายในกิจกรรมด้านต่างๆได้โดยไม่ต้องพึ่งเงินทุนจากภายนอก นอกจากนี้รัฐบาลเองก็ไม่เคยให้เงินสนับสนุนองค์กรของผู้ใช้แรงงาน (ยกเว้นเงินค่าใช้จ่ายในการจัดงานวันแรงงานแห่งชาติปีละครั้ง) เงื่อนไขเหล่านี้แตกต่างจากประเทศอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วทั้งหลายที่องค์กรของคนงานมีพื้นฐานทางการเงินที่มั่นคงถึงขนาดที่สามารถให้เงินสนับสนุนแก่กิจการเมืองหรือบรรดาพรรคการเมืองที่นิยมโยบายเพื่อคนงานได้

องค์การระหว่างประเทศที่ให้ความสนับสนุนด้านการเงินแก่องค์กรแรงงานในประเทศไทยอยู่ขณะนี้หลายแห่งด้วยกัน แต่ละองค์กรก็มีประวัติความเป็นมา ตลอดจนนโยบายที่แตกต่างกันออกไป องค์กรแรกที่กล่าวถึงในที่นี้คือ สหพันธ์แรงงานเสรีระหว่างประเทศ (The International Confederation of Free Trade Union, ICFTU)

ICFTU ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1949 โดยแต่เดิมได้มีการจัดตั้งองค์กรกรรมกรระหว่างชาติขึ้นชื่อ The World Federation of Trade Unions หรือ WFTU ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสภาแรงงานของอังกฤษ อเมริกา และ ฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1945 ต่อมา WFTU เกิดแตกแยกกันด้วยเรื่องลัทธิทางการเมืองโดยประเทศฝ่ายสังคมนิยมซึ่งนำโดยโซเวียตต้องการใช้ WFTU เป็นเครื่องมือต่อต้านลัทธิทุนนิยม ขณะที่ฝ่ายประเทศทุนนิยมก็ต้องการใช้อำนาจแห่งนี้โบสวางหามลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในปี ค.ศ. 1949 รัสเซียและผู้นำกลุ่มลาตินอเมริกาและยุโรปตะวันออกปฏิเสธที่จะยอมให้ฝ่ายทุนนิยมใช้ WFTU เป็นเครื่องมือสนับสนุนแผนการมาร์แชล ทำให้อังกฤษและอเมริกาถอนตัวมาจัดตั้งองค์กรใหม่คือ TCFTU

ตั้งแต่นั้นมา ICFTU จึงกลายเป็นองค์กรกรรมกรของฝ่ายโลกทุนนิยมเสรีส่วน WFTU กลายเป็นองค์กรของประเทศฝ่ายสังคมนิยม ซึ่งนำโดยสหภาพโซเวียต ต่อมาในปี ค.ศ. 1975 สหรัฐได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกของ ICFTU โดยให้เหตุผลว่า ICFTU นั้นไปขึ้นนโยบายสังคมนิยมมากเกินไป

ในประเทศไทยนั้น ICFTU ได้เข้ามามีบทบาทครั้งแรกในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยแต่เดิมในปี

พ.ศ. 2492 "สหอาชีพะกรรมกรแห่งประเทศไทย" ซึ่งเป็นองค์กรนำที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายของแรงงานไทย องค์กรแรก ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ FETU ภายหลังจากนั้นได้เกิดการรวมตัวของกรรมกรกลุ่มใหม่ จัดตั้งสมาคมกรรมกรไทยขึ้นมาภายใต้การให้ความช่วยเหลือของ ICFTU และรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม³⁰ แต่เนื่องจากบรรยากาศทางการเมืองในขณะนั้นไม่เอื้ออำนวยจึงได้ถอนตัวออกไป และได้กลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้งหนึ่งหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จนกระทั่งในเดือนพฤษภาคม 2522 สภาแรงงานแห่งประเทศไทยภายใต้การนำของนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของ ICFTU และก็ได้ได้รับความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการนับแต่นั้นมา

การช่วยเหลือด้านการเงินของ ICFTU เน้นที่องค์กรในระดับสภาองค์กรลูกจ้างโดยตรงสำหรับในปัจจุบัน สภาองค์กรลูกจ้างที่ได้รับความช่วยเหลือจาก ICFTU คือสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ของ นายทอง โพธิ์อ่าน และสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยของนายวัฒนะ เอี่ยมบารุง

องค์กรระหว่างประเทศอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทที่หนุนสนับสนุนการจัดอบรมสัมมนาแก่องค์กรแรงงานไทย เป็นอย่างมากในปัจจุบัน คือ มูลนิธิฟรีดริช เอแบรท หรือ FES เป็นมูลนิธิที่ก่อตั้งขึ้นในสาธารณรัฐเยอรมันตะวันตก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาด้านสังคมและการเมืองตามอุดมการณ์ประชาธิปไตย สำหรับประเทศไทย FES เข้ามามีบทบาทอย่างเป็นทางการเมื่อปี 2519 ภายใต้การดูแลของกรมวิเทศสหการ

ภายหลังจากที่กลุ่มสหภาพแรงงานแห่งประเทศไทยได้ประกาศเปลี่ยนชื่อเป็นสภาแรงงานแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2519 แล้วในการพิจารณาร่างธรรมนูญของสภาแรงงานได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจาก FES เป็นผู้บดบังการค้าขายต่างๆ และให้คำแนะนำทางวิชาการด้วย ต่อมาในที่สุดหลัง 6 ตุลาคม 2519 FES ยังคงดำเนินการให้ความสนับสนุนเงินทุนแก่องค์กรแรงงานในการดำเนินด้านวิชาการอย่างสม่ำเสมอ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าหน่วยงานด้านแรงงานของรัฐไม่พึงพอใจต่อบทบาทของ FES เท่าที่ตนักได้มีการกล่าวโจมตีว่ามูลนิธิแห่งนี้ดำเนินงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างกรมแรงงานกับสหภาพแรงงาน นอกจากนี้ยังมีการให้ทุนแก่คนไทยจัดทำเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจและการเมืองของไทยมีเนื้อหาโจมตีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และรัฐบาลไทยความไม่พอใจดังกล่าวเป็นผลให้ FES ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมของตนได้ตามปกติในปี 2523 ³¹

ในปัจจุบัน FES เป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนด้านการจัดอบรมศึกษาและการทำวิจัยด้านแรงงานแก่องค์กรแรงงานไทยในระดับของสมาพันธ์แรงงานโดยไม่จำกัดว่าจะ เป็นองค์กรในสังกัดสภาองค์กรลูกจ้างแห่งใด ในจำนวน 4 แห่งดำเนินการปฏิบัติแล้ว สหพันธ์แรงงานที่มีความสัมพันธ์กับ FES จะเป็นสหพันธ์แรงงานในสังกัดสภาแรงงานแห่งประเทศไทย และสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย หรือสหพันธ์แรงงานที่เป็นอิสระ ไม่สังกัดสภาใดเท่านั้น ซึ่งปรากฏว่ากรให้การสนับสนุนแก่ขบวนการแรงงานไทยดังกล่าวไม่เป็นที่พึงพอใจแก่หน่วยราชการไทย โดยเมื่อต้นปี 2530 กรมวิเทศสหการซึ่งมีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานขององค์กรระหว่างประเทศในไทยได้มีข้อเสนอแนะมายัง FES ว่าให้ FES เลิกให้การสนับสนุนด้านเงินทุนแก่สหพันธ์แรงงานต่างๆ โดยตรง แต่ให้เปลี่ยนมาเป็นการให้เงินสนับสนุน โดยผ่านทางกรมแรงงาน เพื่อให้กรมแรงงานเป็นผู้จัดกิจกรรมให้แก่องค์กรแรงงานแทน³²

ข้อเสนอแนะดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้แก่ สหพันธ์แรงงานที่ได้รับเงินสนับสนุนจาก FES อย่างมาก เนื่องจากหากยินยอมให้มีการสนับสนุนผ่านกรมแรงงานก็เป็นต้นเหตุว่ากิจกรรมทางด้านการศึกษาของผู้ใช้แรงงานจะ

ต้องถูกควบคุมโดยฝ่ายรัฐโดยตรง ซึ่งเท่ากับเป็นการจำกัดการพัฒนาความรู้ ความคิดของแรงงาน แต่โชคดีที่ทาง FES ไม่ยินยอมตามหลักการดังกล่าวและสามารถตกลงประนีประนอมกับทางฝ่ายรัฐได้ในเวลาต่อมา

จากการพิจารณาบทบาทของ ICFTU และ FES ที่ให้ความช่วยเหลือองค์กรแรงงานไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา พบว่าการให้ความสนับสนุนทั้งหมดเป็นเรื่องของการให้เงินสนับสนุนในการจัดการศึกษา และสัมมนา และการออกค่าใช้จ่ายให้ผู้นำกรรมกรได้เดินทางไปดูงานในต่างประเทศ ซึ่งในการให้ทุนจัดการศึกษาและสัมมนา องค์กรทั้ง 2 แห่งมิได้เข้าไปก้าวก่ายในเรื่องของเนื้อหาและรายละเอียดของการจัดการและยังไม่พบหลักฐานว่า ICFTU หรือ FES ดำเนินการแทรกแซงขบวนการแรงงานไทยหรือสนับสนุนการเคลื่อนไหวขององค์กรแรงงานในประเทศไทยในปัญหาต่างๆโดยต้องยกเว้นเหตุการณ์ในช่วงที่พนักงานการรถไฟหยุดงานประท้วงคัดค้านคำสั่งไล่ นายอาหมัด ชามเทศออกจากพวกอีก 3 คน ในช่วงระหว่างวันที่ 5-16 สิงหาคม 2528

ปรากฏว่าในครั้งนั้น กรมแรงงานได้รับรายงานว่ามีเจ้าหน้าที่คนไทยของ FES คนหนึ่ง ไปตั้งกองบัญชาการที่โรงแรมบางกอกพาเลซ เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือ นายอาหมัด ชามเทศของ ส่วนทาง ICFTU มีการเคลื่อนไหวโดยประธานซึ่งประจำอยู่ที่สำนักงานใหญ่ ณ กรุงบรัสเซล ประเทศเบลเยียม ได้มีการโทรเลขสนับสนุนและให้กำลังใจมายัง นายอาหมัด และทาง นายอาหมัด ได้มีโทรเลขขอเงินสนับสนุนในการประท้วงครั้งนี้ด้วย ทางกรมแรงงานจึงได้มีหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงต่างประเทศของไทย เพื่อประท้วงไปยังสถานทูตที่ 2 หน่วยงานนี้สังกัดอยู่

หลังจากที่การประชุมประท้วง ได้สลายลงแล้วทาง FES ได้มีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่คนดังกล่าวออกจากงาน ส่วนทาง ICFTU ยังมีความพยายามที่จะคัดค้านคำสั่งไล่ นายอาหมัด ออกจากการรถไฟต่อไป³³ อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าทาง ICFTU มีความชอบธรรมที่จะเคลื่อนไหวในกรณีนี้ได้อยู่ ในฐานะที่เป็นองค์กรซึ่งสนับสนุนขบวนการแรงงานในโลกเสรี เนื่องจากการกระทำของการรถไฟแห่งประเทศไทย เป็นการข่มขู่การเคลื่อนไหวของสหภาพแรงงานและอาจจะมีการนำวิธีการนี้ไปใช้กับผู้นำสหภาพแรงงานคนอื่นอีก

องค์กรระหว่างประเทศอีกแห่งหนึ่งซึ่งมีบทบาทให้เงินสนับสนุนขบวนการแรงงานไทยและเป็นที่รู้จักคือสถาบันการศึกษาแรงงานเสรีเอเชีย อเมริกัน (Asia American Free Labor Institute หรือ AAFLI) ซึ่งชื่อเสียงของ AAFLI นั้นมักเป็นที่รู้จักกันในฐานะขององค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งทำงานให้กับหน่วยสืบราชการลับ CIA ของสหรัฐอเมริกา เนื่องจาก AAFLI เป็นหน่วยงานที่สภาแรงงานสหรัฐอเมริกา (America Federation of Labor Congress of Industrial Organization หรือ AFL-CIO) จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่สหภาพแรงงานและสภาแรงงานในลุ่มทุนนิยมในทวีปเอเชีย เพื่อไม่ให้องค์กรเหล่านี้ดำเนินการใดๆที่จะเกิดประโยชน์ต่อฝ่ายสังคมนิยม

ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่าง AAFLI กับรัฐบาลอเมริกันในการดำเนินกิจการต่อต้านการแพร่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในวงการกรรมกรจึงทำให้ AAFLI ถูกระบุว่า เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ CIA³⁴ ในอดีตนี้มีการระบุว่า CIA ได้สร้างความระส่ำระสายให้เกิดแก่กรรมกรในลาตินอเมริกา โดยผ่านรูปแบบการให้การศึกษาและการจัดตั้ง จนกระทั่งสามารถนำกรรมกรจำนวนหนึ่งก่อความวุ่นวายจนกระทั่ง โค่นล้มประธานาธิบดีคือ เชนเต้ แห่งชิลีลงได้ และสามารถสถาปนาระบบเผด็จการของนายพลปิโนเชต์ ขึ้นมาแทนที่

การช่วยเหลือของ AAFLI ต่อแรงงานไทยเริ่มตั้งแต่ปี 2517 เป็นต้นมาโดย AAFLI สามารถดำเนินงานในประเทศไทยได้อย่างเป็นอิสระ ไม่ต้องขึ้นกับหน่วยราชการไทยเหมือนกรณีของ FES และเป็นที่น่าสังเกตว่ามีตรึงภาพระหว่าง AAFLI กับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านแรงงานของไทยอยู่ในขั้นดีตลอดมา ผิดกับกรณีของ FES ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มักไม่เป็นที่สวามิภักดิ์ของหน่วยราชการไทยดังที่ได้อธิบายไปแล้ว

ในยุคนั้นกลุ่ม "สวัสดี-อาหมัดและพันธมิตร" ยังคงช่วงชิงการนำของกลุ่มนายโศภนอยู่ในสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยนั้น AAFLI ได้มีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกสนับสนุนกลุ่มสวัสดิ์-อาหมัดและพันธมิตรโดยเจตนาตัวนายโศภน ไทยล้วน ซึ่งเป็นกรรมการฝ่ายการศึกษาของสภาแรงงานอยู่ในขณะนั้น เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ AAFLI มากซึ่งนายโศภนได้ให้เหตุผลสำหรับความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับ AAFLI ว่าเนื่องมาจากการที่องค์กรแห่งนี้เป็นองค์กรฝ่ายขวา ซึ่งไม่มีนโยบายสนับสนุนกรรมกรฝ่ายซ้าย³⁵

อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่าง AAFLI กับกลุ่มนาย อาหมัด-สวัสดิ์หมางเมินลง เมื่อทั้งสองคนประกาศจัดตั้งพรรคแรงงานประชาธิปไตย ซึ่งทาง AAFLI ถือว่ามีนโยบายเป็นศัตรูต่อระบบทุนนิยม AAFLI จึงได้เรียกสวัสดิ์-อาหมัดและพันธมิตรเข้าพบและยื่นคำขาด เนื่องจากไม่อาจปล่อยให้สวัสดิ์-อาหมัดเคลื่อนไหวในแนวทางดังกล่าวต่อไปโดยการสนับสนุนของ AAFLI เงื่อนไขดังกล่าวทำให้ สวัสดิ์-อาหมัดเปิดฉากโจมตี AAFLI ว่าเป็นหน่วยงานในสังกัด CIA³⁶

ภาพพจน์ของ AAFLI ในสายตาคนทั่วไปค่อนข้างจะเป็นด้านลบ และเป็นองค์กรซึ่งกรรมกรบึกก้ำกัหน้าอยากจะหลีกเลี่ยงการเข้าไปมีความสัมพันธ์ด้วยทั้งนี้เนื่องจากชื่อเสียงของการเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับ CIA ความไม่แน่ใจว่าจริงเท็จขององค์กรแห่งนี้เป็นที่ชื่นชมของหน่วยงานรัฐบาลการสนับสนุนผู้นำกรรมกรบึกก้ำกัหน้าในอดีตและประการสุดท้ายคือ การให้เงินสนับสนุนการจัดอบรมการศึกษาขององค์กรแรงงานจาก AAFLI มักจะมีการกำหนดเงื่อนไขให้เป็นไปตามความต้องการของตนเอง ซึ่งต่างจากกรณีของ ICFTU และ FES ที่ให้ทุนสนับสนุนโดยให้อิสระแก่องค์กรแรงงานอย่างเต็มที่ในการกำหนดเนื้อหาและรูปแบบของการศึกษา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาพพจน์ของ AAFLI และพฤติกรรมที่น่ามาจะมีความเสียหายดังกล่าวข้างต้น แต่ก็ไม่ว่าอย่างใดว่าองค์กรแห่งนี้มีอิทธิพลต่อความแตกแยก หรือการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาทั้งนี้คงต้องยอมรับว่าสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยและระดับจิตสำนึกทางชนชั้นของผู้นำกรรมกรไทยในยุคหลัง 6 ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา เป็นปัจจัยที่จำกัดระดับเนื้อหาการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานไทยอยู่ในประเด็นเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากลัทธิวัฒนธรรมมากกว่าการต่อสู้ในประเด็นทางการเมืองอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องมีการแทรกแซงจากองค์กรต่างประเทศที่มีนโยบายต่อต้านกรรมกรฝ่ายซ้ายอย่าง AAFLI

องค์กรระหว่างประเทศอีกแห่งหนึ่งที่ทำให้ความช่วยเหลือสภาองค์การลูกจ้างในประเทศไทยอยู่คือ BATU หรือองค์การภราดรภาพของนักสหภาพแรงงานเอเชีย (Brotherhood of Asian Trade Unionists) เป็นองค์กรแนวร่วมของสหพันธ์แรงงานแห่งโลก (World Confederation of Labour) ความช่วยเหลือส่วนใหญ่เน้นหนักไปที่กับคนงานคริสเตียนในทวีปเอเชียแต่ในกรณีประเทศไทยนั้น องค์กรแห่งนี้ให้ความช่วยเหลือแก่สภาองค์การลูกจ้างแห่งเดียว คือ สภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยตั้งแต่ยุคที่ สนั่น วงศ์สุธี เป็นประธานจนถึงยุคปัจจุบันนี้

นายพันส์ ไทยล้วน คุณอำนาจอยู่ซึ่งทั้งนายสนั่นและนายพันส์ต่างก็เป็นผู้ที่มิเชื่อถือในความสามารถในการหาเงินสนับสนุนจากองค์กรระหว่างประเทศด้วยกันทั้งคู่

นอกเหนือจากองค์กรระหว่างประเทศที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ องค์กรแรงงานในประเทศไทยยังมีการติดต่อในรูปของการ เน้นสมาชิกสหพันธ์แรงงานระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมประเภทต่างๆตามลักษณะของกิจการในแต่ละสหภาพแรงงานอีกด้วย สหพันธ์แรงงานระหว่างประเทศที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแรงงานในประเทศไทยขณะนี้ ได้แก่ ITF (International Transport Workers' Federation), IMF (International Metal Workers Federation), IUF (International Unions of Food and Allied Workers), PTTI (Post Telegraph Telephone International), SPI (Public Services International)

ในบรรดาสหพันธ์แรงงานระหว่างประเทศทั้งหมดนี้ องค์กรที่มีบทบาทให้ความสนับสนุนแก่กลุ่มสหภาพแรงงาน ซึ่งในปัจจุบันเป็นกลุ่มพลังนอกสังกัดของสภาองค์การลูกจ้างทั้ง 4 แห่งคือสหพันธ์แรงงานในกิจการโลหะระหว่างประเทศ หรือ IMF ซึ่งให้ความสนับสนุนแก่กลุ่มสมาพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทย (IMF-TC) ในด้านเงินบริหารสำนักงาน การจัดการศึกษา และการดูงานในต่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวก่อนหน้านี้อแล้วว่าสมาพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทย (IMF-CT) อยู่ภายใต้การนำของนายปรีชา ศรีมิตรทรัพย์ มีสมาชิกอยู่ทั้งหมด 4 สหพันธ์แรงงานในปัจจุบัน คือสหพันธ์แรงงานเครื่องใช้ไฟฟ้าแห่งประเทศไทย สหพันธ์แรงงานยานยนต์และอะไหล่แห่งประเทศไทย สหพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทย และสหพันธ์แรงงานอุตสาหกรรมแร่แห่งประเทศไทย สหพันธ์แรงงานทั้ง 4 แห่งมีสมาชิกสหภาพแรงงานในสังกัดอยู่ทั้งหมดประมาณ 45 สหภาพแรงงานซึ่งก่อนหน้านี้นั้นในช่วงต้นปี 2526 มีท้าวนายปรีชา ศรีมิตรทรัพย์จะจัดตั้งสภาองค์การแรงงานสหพันธ์เหล็กและโลหะแห่งประเทศไทยขึ้น แต่จนถึงปัจจุบันนี้ IMF-CT ยังคงรวมตัวกันอยู่ในรูปของสมาพันธ์แรงงานโดยไม่ต้องจดทะเบียนกับกรมแรงงานแต่อย่างใด

IMF หรือสมาพันธ์แรงงานระหว่างประเทศมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเจนีวา มีสหภาพแรงงานและสหพันธ์แรงงานทั่วโลกเป็นสมาชิก โดยรวมคนงานที่เกี่ยวข้องในกิจการเหล็กและโลหะ เหมืองแร่ ประกอบรถยนต์ ผลิตภัณฑ์เครื่องไฟฟ้า ซึ่งเกี่ยวข้องกับโลหะทั้งหมดประมาณ 20 ล้านคนในประเทศไทยนั้น นายปรีชา ศรีมิตรทรัพย์ได้อาศัยความสามารถในการเป็นนักจัดตั้ง นักบริหารงานแรงงานและการประสานงานติดต่อกับต่างประเทศ รวบรวมสหภาพแรงงานในกิจการดังกล่าวก่อตั้งสมาพันธ์แรงงานโลหะแห่งประเทศไทยขึ้น ตั้งแต่ ปี 2522 แต่เนื่องจากเป็นการรวมตัวในรูปแบบของสมาพันธ์แรงงาน จึงไม่สามารถจดทะเบียนอย่างเป็นทางการได้ เพราะขัดต่อข้อบังคับของกรมแรงงาน

โดยทั่วไปแล้ว ถือว่า IMF-CT เป็นองค์กรแนวร่วมของสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยในระดับหนึ่ง เนื่องจากสหภาพแรงงานส่วนหนึ่งในสังกัดของ IMF-CT เป็นสมาชิกของสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย และนายปรีชา ศรีมิตรทรัพย์ เลขาธิการของ IMF-CT ก็มีตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย หลังจากที่แยกตัวออกจากสมาพันธ์ในปี 2526 อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วการเคลื่อนไหวของสหภาพแรงงานในสังกัดของ IMF-CT ขึ้นกับการตัดสินใจของนายปรีชา เป็นด้านหลัก ด้วยเหตุนี้ IMF-CT ซึ่งกุมเสียงสหภาพแรงงานประมาณ 45 แห่งและเสียงของสหพันธ์แรงงานอีก 4 แห่งจึงกลายเป็นตัวแปรอิสระที่สามารถพลิกผันสถานการณ์ของอำนาจต่อรองใน

องค์กรแรงงานระดับชาติได้อีกองค์กรหนึ่ง โดยเฉพาะกรณีของการช่วงชิงที่นั่งของฝ่ายลูกจ้างในคณะกรรมการไตรภาคี

การพลิกผันสถานการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นในการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้างเมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2530 ซึ่งในครั้งนี้องค์การสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยได้จับมือกับสภาแรงงานแห่งประเทศไทยเพื่อหวังโค่นกลุ่มของ "จอมวางแผน พันสี ไทยล้วน" ที่ได้กำลังจากสภาแรงงานเสรีแห่งชาติมาเสริม การเลือกตั้งครั้งนี้สหภาพแรงงานในสังกัด IMF-CT ส่งคนเข้าร่วมแข่งขันด้วย แต่โดยปกติแล้วเสียงของ IMF-CT ควรจะร่วมกับกลุ่มของ "สมาพันธ์แรงงาน" หากพิจารณาความสัมพันธ์ที่มีมาในอดีต แต่ปรากฏว่า IMF-CT ได้พลิกความคาดหมาย โดยหันไปจับมือกับกลุ่มของนายพันสี ไทยล้วน ทำให้กลุ่ม "สมาพันธ์สภาแรงงาน" พ่ายแพ้อย่างหมดรูปโดยได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง 1 คน จากจำนวน 20 คน ส่วนที่เหลือเป็นคนที่สังกัดของกลุ่มพันสีและ IMF-CT ทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า IMF-CT จะเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เกื้อหนุนด้านเงินทุนให้เกิดกลุ่มสมาพันธ์แรงงานโลหะระหว่างประเทศ (IMF-CT) ซึ่งกลายมาเป็นกลุ่มพลังที่มีบทบาทต่อการช่วงชิงอำนาจการนำของสภาองค์กรลูกจ้างต่างๆอีกกลุ่มหนึ่งแต่ดูเหมือนว่าบทบาทที่ผ่านมาของ IMF-CT มาจากการกำหนดของคนที่ชื่อ "ปรีชา ศรีมีทรัพย์" มากกว่าอิทธิพลทางความคิดของ IMF ซึ่งหากจะมีสิ่งใดอยู่เบื้องหลังในเรื่องนี้ คนส่วนใหญ่ในวงการแรงงานไทยมุ่งประเด็นไปที่เงื่อนไขของ กลุ่มอำนาจภายในประเทศมากกว่าอิทธิพลขององค์กรระหว่างประเทศ

โดยสรุปแล้วในสถานการณ์ของขบวนการแรงงานไทยในปัจจุบัน อิทธิพลทางความคิดขององค์กรระหว่างประเทศไม่น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทาง การเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกร หรือก่อให้เกิดภาวะของการถูกย่อยสลายพลังให้แตกออกเป็นเสียงไร้พลัง ที่จะต่อกรกับฝ่ายนายจ้างหรือรัฐบาลดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากจะกล่าวถึงผลเสียต่อขบวนการกรรมกรไทยที่มาพร้อมกับเงินทุนอุดหนุน และการส่งเสริมให้ผู้นำกรรมกรที่กุมตำแหน่งสำคัญๆในองค์กรนำได้เดินทาง ไปต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอแล้วสิ่งนั้นคือการสร้างวัฒนธรรมของการใช้ชีวิตแบบ "กรรมกรชมพู" ให้เกิดขึ้นในขบวนการแรงงานไทยมากกว่าจะเป็นการครอบงำความคิดทางการเมือง

การที่องค์กรระหว่างประเทศให้เงินทุนสนับสนุนการจัดอบรมศึกษาแก่ องค์กรแรงงานครั้งละหลายๆตัวทำให้เกิดประ เภตที่ผู้นำสหภาพแรงงานจะต้องจัดสัมมนาตามโรงเรียนต่างๆ ในกรุงเทพฯ หรือชายทะเลเมืองพัทยา แทนการตัดกลุ่มศึกษาเล็กๆในท้องแถวชอมช่อเหมือนในอดีต วัฒนธรรมดังกล่าวได้สร้างความเคยชินให้เกิดแก่ผู้นำแรงงานรุ่นใหม่ให้นิยมความเป็นอยู่ ซึ่งห่างเหินจากชีวิตความเป็นจริงที่แร้นแค้นของกรรมกรพื้นฐานโดยทั่วไป ทำให้เงินทุนสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศกลายเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ในการค้า เน้นกิจกรรมทางด้านการศึกษาขององค์กรแรงงานระดับต่างๆการคิดพึ่งตนเองทาง เศรษฐกิจจากฐานกำลังสมาชิกก็ลดความจำเป็นลง ในเมื่อมีองค์กรต่างประเทศที่พร้อมจะให้ความสนับสนุนทางการเงินอยู่แล้ว นอกจากนั้นผู้นำกรรมกรที่ได้รับการจัดสรรให้ไปดูงานในต่างประเทศซึ่ง ซ้ำๆหน้ากันอยู่นั้นในหลายครั้งก็มีผู้ที่มีบทบาทหรือความสามารถที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาปรับปรุงงานขององค์กรแรงงานอย่างแท้จริง

4. ทศวรรษใหม่แห่งการประสานสามัคคีท่ามกลางความแตกแยก

เมื่อส่วนหัวขบวนการขาดความเป็นเอกภาพจนแตกแขนงออกไปเป็น สภาองค์กรลูกจ้าง 4 แห่งขึ้น แต่ละแห่งล้วนไม่มีบทบาทและพลังที่แท้จริงในการนำการเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานสถานการณ์ได้บีบบังคับผู้นำแต่ละ

กลุ่มต้องหันมาสร้างแนวร่วมกับกลุ่มที่พอจะประสานความคิดกันได้ เพื่อช่วงชิงอำนาจนำมาอยู่ที่ฝ่ายตัวนี้ได้ นับแต่นายพนัส ไทยล้วน ถูกผลักดันออกจากสภาแรงงานแห่งประเทศไทยก็ให้เกิดแนวโน้มของการรวมตัวกันระหว่าง สภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทยกับสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ส่วนทางด้านนายพนัส ซึ่งเข้าไปยึดครองสภาองค์การลูกจ้างแรงงานแห่งประเทศไทยอยู่ ก็หันไปจับมือกับสภาแรงงานเสรีแห่งชาติ ซึ่งมีภาพพจน์ของการเป็นสภาองค์การลูกจ้างที่ต้งขึ้นมาเพื่อทอนความเข้มแข็งของสภาแรงงานแห่งประเทศไทยมาตั้งแต่อดีต

ภาพแห่งความพยายามที่จะร่วมมือกันระหว่างสภาองค์การลูกจ้างสภาแรงงานแห่งประเทศไทย ในยุคที่นายอาหมัด ชามเทศทอง ยังเป็นประธานอยู่กับสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทยแสดงออกอย่างเปิดเผย นับแต่เดือนพฤศจิกายน 2527 เป็นต้นมาจากการร่วมรณรงค์ในวิกฤตการณ์ค่าเงินบาทแต่เมื่อนายอาหมัดพยายามจะดึงเอาพลังของสหภาพแรงงานการรถไฟแห่งประเทศไทยไปเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวเพื่อปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ตลอดจนการผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามแนวทางของคำสั่ง 66/2523 ทำให้ความร่วมมือนี้หยุดชะงักไประยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในการจัดงานวันแรงงานแห่งชาติปี 2528 สภาแรงงานแห่งประเทศไทยกับสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ก็ร่วมกันจัดงานเป็นครั้งแรกที่ท้องสนามหลวงโดยมีนายไพศาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสภาองค์การลูกจ้างสมาพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย เป็นประธานจัดงาน

ความสัมพันธ์ของ 2 สภาแรงงานที่ทำท่าจะดำเนินไปด้วยดีต้องกลับสะดุดหยุดลงอีกครั้งด้วยฝีมือของคนชื่อ "พนัส ไทยล้วน" เนื่องจากการจัดงานวันแรงงานแห่งชาติปีต่อมาผู้ที่ได้ตำแหน่งประธานจัดงานคือ นายทอง โพธิ์อ่าน ประธานสภาแรงงานแห่งประเทศไทยคนใหม่ ที่ขึ้นมาแทนนายอาหมัด ซึ่งถูกจับกุมในคดีกบฏ 9 กันยายน หลังจากนั้นนายไพศาล ได้ออกข่าวเสนอความคิดเห็นให้หยุดจัดงานวันแรงงานแห่งชาติสัก 1-2 ปี เพื่อตัดหลังผู้นำแรงงานบางคนที่ทำประโยชน์กับเงินงบประมาณของงานนี้ และ เสนอให้รัฐบาลนำเงินล้านนี้ไปมอบให้มูลนิธิคุณากร ซึ่งเป็นมูลนิธิที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือลูกจ้างที่ประสบอุบัติเหตุจากการทำงานแทน

หลังจากที่ข่าวนี้ปรากฏออกมา สภาองค์การลูกจ้างอีก 3 แห่งได้ออกแถลงการณ์ถึงผู้ใช้แรงงาน แสดงความเสียใจและตำหนิการกระทำของนายไพศาลในครั้งนี้ การที่นายทอง ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานจัดงานในปี 2529 ก็เนื่องมาจากการเลือกประธานใช้วิธีให้ 4 สภาแรงงานออกเสียงซึ่งสภาองค์การลูกจ้างของนายพนัสกับสภาแรงงานเสรีแห่งชาติทะเลาะแฉนเสียงให้นายทอง ซึ่งเรื่องนี้มีการวิเคราะห์กันว่า ในการจัดงานปีที่แล้วที่นายไพศาลได้เป็นประธานแทนที่จะเป็นนายอาหมัด ก็เนื่องมาจากนายพนัสเป็นตัวการผลักดันโดยมีเป้าหมายที่จะโค่นนายอาหมัด ต่อมาเมื่อนายทอง ได้ขึ้นเป็นประธานแทนนายอาหมัด นายพนัสได้ประเมินแล้วว่า นายทอง ไม่มีบทบาทและอิทธิพลพอจึงเลือกนายทองขึ้นมาเพื่อคดบทบาทของนายไพศาลลง ยุทธวิธีดังกล่าวจะทำให้สภาแรงงานต่างๆ เลิกลง เรื่องๆ โดยที่นายพนัสจะสามารถเติบโตและก้าวขึ้นมาแทนที่³⁷

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขในการสร้างแนวร่วมระหว่าง 2 สภาแรงงานได้หวนคืนมาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อมีการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันการปรับอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในปลายปีเดียวกันนี้ ปรากฏว่าในการเคลื่อนไหวครั้งนี้มีสภาองค์การลูกจ้างเพียงสองแห่งซึ่งมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อประสานงานในการเคลื่อนไหว คือ สภาแรงงานฯ และสมาพันธ์แรงงานฯ ส่วนทางสภาแรงงานเสรีแห่งชาติกลับทำหน้าที่สื่อและแถลงข่าวว่า เห็นสมควรให้มีการชะลอการปรับค่าจ้างขั้นต่ำไว้ก่อนจนกว่าสภาพทางเศรษฐกิจจะดีขึ้นซึ่งเป็นจุดยืนเดียวกับที่ทางสภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทยได้

มีหนังสือถึงคณะกรรมการค่าจ้างขั้นต่ำ เมื่อตอนต้นปีخورัง ไม่ให้มีการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในปีนี้ ส่วนทางสภาองค์การลูกจ้างแรงงานฯของนายพนัสยังควาง เลียนเรื่องนี้

นับว่าท่าทีของสภาองค์การทั้ง 4 แห่งต่อ เรื่องการปรับค่าจ้างขั้นต่ำในครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นจุดยืนของผู้นำกรรมการแต่ละกลุ่มในการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของคนงานพื้นฐานอย่างเด่นชัดขึ้น การเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างครึกโครมของสหภาพแรงงานในปลายปี 2529 จึงมาจากการนำของสภาองค์การลูกจ้างเพียง 2 แห่งคือสภาแรงงานฯและสหพันธ์แรงงานฯ ซึ่งได้จับมือกันเคลื่อนไหวจนกระทั่งสามารถผลักดันให้รัฐบาลประกาศขึ้นค่าจ้างขั้นต่ำจากวันละ 70 บาทเป็น 73 บาท ในเขตกรุงเทพและจังหวัดใกล้เคียง

ความสำเร็จในการร่วมมือกันเคลื่อนไหวเรื่องค่าจ้างขั้นต่ำในครั้งนี้ ประกอบกับเงื่อนไขอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ ได้ปูทางไปสู่โอกาสที่จะรวมตัวกันเป็นสภาองค์การลูกจ้างแห่งชาติของสภาแรงงานฯและสหพันธ์แรงงานฯ มากขึ้น เงื่อนไขที่กล่าวถึงนี้ได้แก่สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในสภาแรงงานฯ เนื่องจากกลุ่มอหัมัด-สวัสดิ์ดีและพนัส ซึ่งเป็นปฏิปักษ์ของฝ่ายสหพันธ์แรงงานได้หมดอำนาจจากสภาแรงงานไปแล้ว และสภาแรงงานเองอยู่ในสภาวะที่อ่อนกำลังลงอย่างมากจากภาพพจน์ที่เสียหายในอดีต ดังนั้นการรวมตัวกับสหพันธ์แรงงานน่าจะ เป็นสิ่งที่ดีกว่าที่จะยืนหยัดอยู่อย่างไร้พลังต่อไป เงื่อนไขที่ชี้ขาดอีกประการหนึ่ง คือ ชัยชนะของกลุ่ม "พนัส ไทยล้วน" ในการเลือกตั้งผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้าง เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2529 ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหาก 2 สภาแรงงานไม่จับมือร่วมกันแล้ว ความหวังที่จะเอาชนะกลุ่มพนัส ไทยล้วน ในองค์กรไตรภาคีก็เป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้

ปี 2530 จึงเป็นปีแห่งการประสานความร่วมมือระหว่าง 2 สภาแรงงานอย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นจากการจับมือกันเพื่อต่อสู้ช่วงชิงที่นั่งในสภาที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ และผู้พิพากษาสมทบฝ่ายลูกจ้างในช่วงต้นปี ซึ่งปรากฏว่าต้องพ่ายแพ้อย่างราบคาบต่อกลุ่มนายพนัสอีกเป็นปีที่ 2 ความพ่ายแพ้ในครั้งนี้ยิ่งตอกย้ำความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันระหว่างสองสภาแรงงานมากยิ่งขึ้น

ในเดือนสิงหาคม 2530 2 สภาแรงงานได้ร่วมมือกันยื่นจดหมายถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อขอให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน 3 ประการของคนงานและต่อมาในวันที่ 10-11 ตุลาคม 2530 ก็ได้มีการจัดสัมมนาร่วมกันของ 2 สภาแรงงาน โดยความสนับสนุนของ ICFTU ที่โรงแรมโกลเดน บีช เมืองพัทยา เพื่อกำหนดแนวทางการรวมตัวกัน และในปีเดียวกันนี้ได้มีการวางแผนรับมือการเลือกตั้งไตรภาคีในสมัยหน้าร่วมกันด้วยนโยบายขยายการจัดตั้งสหภาพแรงงานโดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจาก AAFI

แม้ว่าแนวโน้มของการรวมตัวดังกล่าว จะเป็นเรื่องของ การถูกสถานการณ์บีบบังคับให้จำเป็นต้องดำเนินการเพื่อรักษาอำนาจของฝ่ายตนเองไว้ให้ได้ แต่หากการรวมตัวกันของ 2 สภาแรงงานเกิดขึ้นได้จริง ก็จะทำให้ส่วนหัวของขบวนการแรงงานไทยซึ่งกระจัดกระจายไร้พลังมาเป็นเวลาครึ่งทศวรรษสามารถกลับมารวมพลังกันได้อีกครั้งหนึ่ง แต่ดูเหมือนว่าสำหรับขบวนการแรงงานไทยนั้นความแตกแยกในหมู่นักเป็น เรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่าย ตรงกันข้ามกับความ เป็นเอกภาพซึ่ง เกิดขึ้นได้ยาก

ในปัจจุบันสภาองค์การลูกจ้างสหพันธ์แรงงานแห่งประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นองค์กรนำที่ใหญ่ที่สุดของคน

งานเนื่องจากมีจำนวนคนงานที่เป็นสมาชิกสูงสุดในสภาองค์การลูกจ้างทั้ง 4 แห่งนอกจากนี้ยังมียุติบัตรของกลุ่มสหภาพแรงงานที่มีพลังเข้มแข็งอยู่ในสังกัด เช่น กลุ่มสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธและสหภาพแรงงานเอกชนขนาดใหญ่อีกหลายแห่ง ในยุคที่กลุ่มโพสทาล-เอกซัยแยกตัวออกจากสภาแรงงานแห่งประเทศไทยของนายอาหัด-สวัสดิ์และพันธมิตร โหม่ขำนั้นกล่าวได้ว่าสัมพันธแรงงานเป็นกลุ่มที่รวมเอาสหภาพแรงงานในปีกก้าวหน้าของขบวนการแรงงานไทยไว้ได้มากที่สุด

ถึงกระนั้นก็ตาม สัมพันธแรงงานก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากความแตกแยกในหมู่ผู้นำภายในองค์กร ด้วยเหตุนี้ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมาสัมพันธแรงงานฯ จึงไม่สามารถแสดงบทบาทขององค์กรนำในการเคลื่อนไหวปัญหาความเดือดร้อนของผู้ใช้แรงงานได้เท่าที่ควร อย่างไรก็ตามจากเงื่อนไขในปัจจุบันนี้ นายโพสทาล ธวัชชัยนันท์ ประธานสัมพันธแรงงานฯ บัญหนัก (ในขณะเขียนบทความ-บรรณาธิการ) ตั้งแต่ปลายปี 2530 ซึ่งทำให้นายโพสทาลตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งประธาน เป็นประเด็นที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงฐานอำนาจที่กุมการนำในสัมพันธแรงงานครั้งสำคัญ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวอาจจะก่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงภายในสัมพันธแรงงานในปี 2531

หากเป็นเช่นนั้นทศวรรษใหม่หลังปี 2530 ก็จะเป็นทศวรรษใหม่แห่งการประสานความสามัคคีกันระหว่างผู้นำกรรมกรในสภาแรงงานทั้ง 2 แห่งซึ่งในอดีตเคยอยู่ร่วมกันในสภาองค์การลูกจ้างแห่งเดียวและต้องมาแตกแยกกันด้วยฝีมือการเคลื่อนไหวที่สำคัญส่วนหนึ่งของพันธมิตร ไทยล้วน และในปัจจุบันก็ต้องกลับมารวมกันใหม่ เพื่อขับเคียงกับกลุ่มนายพันธมิตร นั้นเอง ซึ่งการที่นายพันธมิตร ไทยล้วน สามารถขยายบทบาทของตัวเองขึ้นมาได้อย่างมากมาในปัจจุบัน และเป็นเสมือนหนึ่งเงื่อนไขที่สำคัญให้การเคลื่อนไหวของขบวนการแรงงานไทยไม่อาจดำเนินไปในทิศทางเดียวกันภายใต้การขับเคี่ยวของหัวขบวนใหญ่ที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างในอดีตนั้น ถ้าหากพิจารณาถึงสาเหตุและพัฒนาการของความแตกแยกในขบวนการกรรมกรไทยที่ผ่านมา ในหนึ่งทศวรรษนี้ ก็น่าจะ เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าปัจจัยที่แท้จริงที่อยู่เบื้องหลังหรือสนับสนุนให้เกิดเงื่อนไขแห่งความแตกแยกนี้คืออะไรกันแน่

ศูนย์วิทยทรัพยากร

เชิงอรรถ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. รุ่งอรุณ ฌ บุรพา, ประวัติการต่อสู้ของกรรมกรไทย (ศูนย์ประสานงานกรรมกรแห่งชาติ : กรุงเทพมหานคร, ไม้ระบู้ที่พิมพ์) หน้า 7-8
2. สังคีต หิริยะรังสรรค์, ประวัติการต่อสู้ของกรรมกรไทย (โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับองค์การลูกจ้างสัมพันธแรงงานแห่งประเทศไทยและมูลนิธิฟรีดริช เอแบรค : กรุงเทพมหานคร, 2529) หน้า 163
3. อารมณ พงศ์พจน์, กรรมกร (สหพันธ์สหภาพแรงงานเสรีระหว่างประเทศ : กรุงเทพมหานคร, 2522) หน้า 50-51

4. เด่นพงษ์ พลละคร, สหภาพแรงงาน (สำนักพิมพ์ไทยเซชม : กรุงเทพมหานคร, 2519) หน้า 61-62
5. สมเกียรติ วันทะนะ, "วิวัฒนาการชนชั้นกรรมากรไทยสองร้อยปี" วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 11 เล่มที่ 1 (มีนาคม 2525) หน้า 152
6. แล ดิลกวิทยรัตน์, "พัฒนาการของขบวนการสหภาพแรงงาน พ.ศ. 2501-ปัจจุบัน" ใน คลื่นแห่งทศวรรษ (บันทึก ธรรมศรีรัตน์ บรรณาธิการ : กรุงเทพมหานคร, 2526) หน้า 245
7. อารมณ์ พงศ์พจน์ (2522), อ้างแล้ว หน้า 91
8. สำหรับชื่อสหภาพแรงงานในสังกัดที่ระบุถึงนี้ เป็นกรกล่าวเฉพาะสำหรับสถานการณ์ในยุคที่กล่าวถึง โดยมีได้หมายความว่า จะได้มีการสืบทอดสายสัมพันธ์ดังกล่าวมาถึงในยุคปัจจุบัน เนื่องจากองค์กรแรงงานต่างขบวนการกรรมากรไทย ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับผู้นำแต่ละรุ่นที่ขึ้นมาใช้อำนาจในองค์กรเป็นสำคัญ
9. อารมณ์ พงศ์พจน์ (2522), อ้างแล้ว หน้า 116-117
10. บทความเรื่อง "กรรมากรการแบ่งแยกเริ่มเด่นชัด" ตะวันออกปริทัศน์ ฉบับประจำวันที่ 10 มิถุนายน 2520 หน้า 7
11. บทความเรื่อง "กรรมากรไทย การต่อสู้ของสหภาพแรงงาน" ไทยนิกร ฉบับประจำวันที่ 5 พฤษภาคม 2521 หน้า 10
12. เพิ่งอ้าง, หน้าเดียวกัน
13. "กรรมากร ตอกล้มสลายกำลัง" สยามนิกร ฉบับประจำวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2523 หน้า 11
14. คุรายละ เอียดิน "ทางเลือกของกรรมากรไทย พรรคแรงงานหรือสหภาพแรงงาน" สยามใหม่ ฉบับประจำวันที่ 8 พฤษภาคม 2525 หน้า 12-15
15. "จอมวางแผน พันสี ไทยล้วน ไข่ม่มร้างไขเดียวรู้ทุกฤดูกาล", ข่าวจตุรัส ปีที่ 1 ฉบับที่ 46 (จันทร์ที่ 16 สิงหาคม 2525) หน้า 30
16. "สภาแรงงาน จุดแตกจากภายใน?" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับประจำวันที่ 29 พฤษภาคม 2529 หน้า 8
17. แล ดิลกวิทยรัตน์ (2526), อ้างแล้ว หน้า 254
18. คุรายละ เอียดิน "จับตากรรมากร บริษัท ศรีมิตรพรม หมาของโกง" มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที่ 5-11 มิถุนายน 2526
19. "สามัคคีผู้นำแรงงาน ความร่วมมือที่ถาวรหรือชั่วคราว" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับประจำวันที่ 21 ตุลาคม 2527 ปีที่ 31 ฉบับที่ 18 หน้า 7
20. เพิ่งอ้าง, หน้าเดียวกัน
21. คุรายละ เอียดิน "สภาแรงงานแห่งชาติ เป้าหมาย อำนาจทางการเมือง" อาทิตย์-วิวัฒน์ ฉบับประจำวันที่ 8-15 เมษายน 2528
22. "สีกรรมากร : เกมรุกชาติเด็ดยอดขบวนการกรรมากร" อาทิตย์-วิวัฒน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 83 ประจำวันที่ 13-19 สิงหาคม 2528 หน้า 19

23. "เกม (ผู้นำ) กรรมกร เขื่อนเหมด็จการ" อาทิตย์-วิวัฒน์ ฉบับประจำวัน
วันที่ 20-26 สิงหาคม 2528 หน้า 14
24. เพิ่งอ้าง, หน้า 15
25. "สภาแรงงาน...ร้ายฉานหรือคินซีฟ" อาทิตย์-วิวัฒน์ ฉบับประจำวัน
ที่ 23 กุมภาพันธ์ ถึง 1 มีนาคม 2528 หน้า 23
26. "ยาสูบ ครอบงำจากสภาแรงงาน ลางอวสานของกลุ่มอาหมัด" อาทิตย์-
วิวัฒน์ ฉบับประจำวัน
ที่ 23-29 เมษายน 2528 หน้า 20
27. กองแรงงานสัมพันธ์ กรมแรงงาน, สถานการณ์แรงงานสัมพันธ์ (มก
ราคม-เมษายน 2529) หน้า 44
28. จากคำประกาศของนายพนัส ไทยล้วน ในที่ประชุมสัมมนาเรื่อง "บท
บาทของขบวนการแรงงานไทยในการรณรงค์ประกันสังคม" เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2530
ณ โรงแรมบางกอกพาเลซ โดยการสนับสนุนด้านเงินทุนจากมูลนิธิฟรีดริช เอแบรท
29. "ยาสูบ ครอบงำจากสภาแรงงาน ลางอวสานของกลุ่มอาหมัด", อ้าง
แล้ว หน้า 19
30. อารมณ์ พงษ์พจน์ (2522), อ้างแล้ว หน้า 47
31. ศุภชัย มนต์ไพบูลย์ "องค์การระหว่างประเทศกับกรรมกรไทย", ไทย
แลนด์ธุรกิจ ฉบับประจำเดือนเมษายน 2524 หน้า 73
32. คำแถลงรายงานของนาย Norbert Von Hofman ผู้อำนวยการมูลนิธิ
ฟรีดริช เอแบรท เรื่อง "สถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคในความร่วมมือด้านการจัดการ
ศึกษาของ FES กับขบวนการแรงงานไทย" ในที่ประชุมสัมมนาเรื่อง "นโยบายและ
ทิศทางการศึกษาของขบวนการกรรมกรไทย ประจำปี 2530" ในวันที่ 18 เมษายน 2530
ณ โรงแรมรีเจนท์มารีนา เมืองพัทยา
33. คุรายละเอียดใน "องค์กรต่างชาติแทรกแซงแรงงานไทย?" สยามรัฐ
สัปดาห์วิจารณ์ ฉบับประจำวัน
ที่ 29 กันยายน 2528 หน้า 23-24
34. อ่าน Phillip Age ; Inside the Company : CIA's Diary
(London : 1975)
35. คำให้สัมภาษณ์ของพนัส ไทยล้วน ใน "จอมวางแผน พนัส ไทยล้วน
ไขม้วนร่างใบเดียวรู้ทุกฤดูกาล", อ้างแล้ว หน้า 37
36. อิศระ สัมมาวัตร, "โศกาส-สวัสดิ์ ใครจะกุมการนำ" สยามใหม่
ฉบับประจำวัน
ที่ 17 กรกฎาคม 2525 หน้า 23-24
37. "งานฉลองวันแรงงานทศวรรษกรยังแตกแยก" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
ปีที่ 32 ฉบับที่ 44 (20 เมษายน 2529) หน้า 5